

LANDBRUKSBAROMETERET

2025

Om AgriAnalyse

AgriAnalyse er en faglig premissleverandør og et kompetent utredningsmiljø i spørsmål knyttet til landbruk og politikk. AgriAnalyse arbeider med nasjonale, internasjonale og organisasjonsinterne problemstillinger innenfor våre prioriterte satsingsområder.

Ansatte i AgriAnalyse har tverrfaglig bakgrunn med kompetanse fra flere ulike samfunnsvitenskapelige og landbruksfaglige tradisjoner.

Se www.agrianalyse.no for mer informasjon.

www.agrianalyse.no

www.landbruksbarometeret.no

INNHOOLD

1	HVA MENER BONDEN?	3
1.1	LANDBRUKSBAROMETERET - OM UNDERSØKELSEN	4
1.2	LØNNSOMHET OG ØKONOMI	5
1.3	STANDARDEN PÅ DRIFTSAPPARATET OG INVESTERINGSPLANER	8
1.4	HOLDNINGER TIL Å VÆRE BONDE	12
1.5	TRENDER	14
2	RÅVAREGRUNNLAGET	15
2.1	AREAL TIL MATPRODUKSJON	16
2.2	STRUKTUR	21
2.3	ANIMALSK PRODUKSJON	22
2.4	ØKOLOGISK PRODUKSJON OG OMSETNING	26
2.5	SKOG	27
3	NÆRINGSMIDDELINDUSTRI	29
3.1	ØKONOMI OG INNTJENING	30
4	LANDBRUK I SAMFUNNET	33
4.1	OMSETNING OG INNTEKT	34
4.2	NÆRINGSSTØTTE	35
4.3	PRODUKTIVITET I JORDBRUK, SKOGBRUK OG TILHØRENDE INDUSTRI	36
4.4	INNOVASJON OG FOU	37
4.5	INVESTERINGER	38
4.6	IMPORT OG EKSPORT	40
4.7	MATVAREPRISER	43
4.8	KLIMA	44
5	NORDMENNS SPISEVANER OG HELSE	45
5.1	FORBRUK I NORGE	46
5.2	SITUASJONEN PÅ KORN	48
5.3	VERDIKJEDEN FOR MAT I SAMFUNNET	50

■■■■■■ DEL 1

HVA MENER BONDEN

1.1 Landbruksbarometeret - om undersøkelsen

Diagrammene og tabellene i denne delen av Landbruksbarometeret er utarbeidet på bakgrunn av en spørreundersøkelse blant gårdbrukere gjennomført av AgriAnalyse i perioden 17. februar til 19. mars 2025.

Undersøkelsen ble gjennomført per e-post. Tilsvarende undersøkelse ble gjennomført i 2014, 2015, 2017, 2019, 2021 og 2023.

Utvalget består av 4997 aktive gårdbrukere som er tilfeldig trukket fra Landbrukets Dataflyt (LD).

1031 personer svarte, noe som gir en svarprosent på 21.

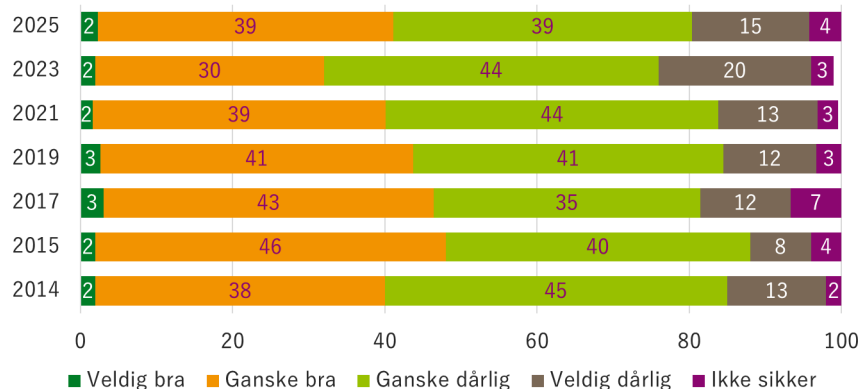
Dette mener vi utgjør en representativ gruppe for bønder i Norge.

Vi har slått sammen Troms og Finnmark i denne undersøkelsen da det var få respondenter, særlig i Finnmark fylke.

Fylke	Antall respondenter	Andel av alle respondentene per fylke (prosent)	Andel av populasjon (alle foretak med produksjons-tilskudd) (prosent)
Oslo og Akershus	62	6	6
Innlandet	166	16	18
Østfold	67	7	5
Buskerud	58	6	5
Vestfold	30	3	3
Telemark	35	3	3
Agder	57	6	5
Rogaland	101	10	11
Vestland	160	16	16
Møre og Romsdal	71	7	6
Trøndelag	138	14	14
Nordland	44	4	5
Troms og Finnmark	32	3	3

Produksjonsretning	Antall	Prosent
Korn	307	30
Frukt, bær, grønnsaker/veksthus og/eller poteter	88	9
Kumelkproduksjon	254	25
Geitemelkproduksjon	9	1
Sauehold	359	35
Slaktegrisproduksjon/smågrisproduksjon	59	6
Egg- og/eller fjørfeproduksjon	50	5
Skog/tømmer	296	29
Storfe kjøttproduksjon	321	31
Gras	396	38
Annen landbruksbasert næring	63	6
Annet	67	6

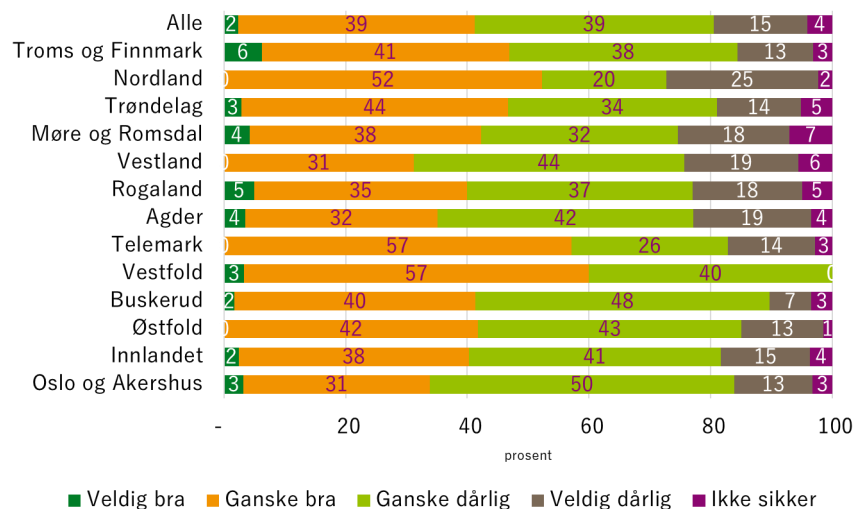
1.2 Lønnsomhet og økonomi

Figur 1 Hvordan vil du beskrive lønnsomheten (driftsresultatet) på ditt gårdsbruk i dag? (Utvikling 2014-2025)

Blant gårdbrukerne beskriver 41 prosent lønnsomheten på gårdsbruket enten *ganske bra* (39 prosent) eller *veldig bra* (2 prosent). Dette er en økning fra forrige undersøkelse (2023), der 30 prosent svarte *ganske bra*, og 2 prosent svarte *veldig bra*. Trenden siden 2015 var en stadig mindre andel som beskrev lønnsomheten som *veldig bra* eller *ganske bra*. I 2025 snudde den og det var en større andel enn i 2023 som oppga *veldig bra* eller *ganske bra*.

Tilsvarende oppgir 54 prosent at lønnsomheten er enten *ganske dårlig* (39 prosent) eller *veldig dårlig* (15 prosent), mot 64 prosent til sammen i 2023.

Figur 2 Hvordan vil du beskrive lønnsomheten (driftsresultatet) på ditt gårdsbruk i dag? (Per fylke)

Synet på lønnsomhet i de ulike fylkene varierer. Det er gårdbrukerne i Vestfold som i størst grad vurderer lønnsomheten til å være enten *ganske bra* (57 prosent) eller *veldig bra* (3 prosent).

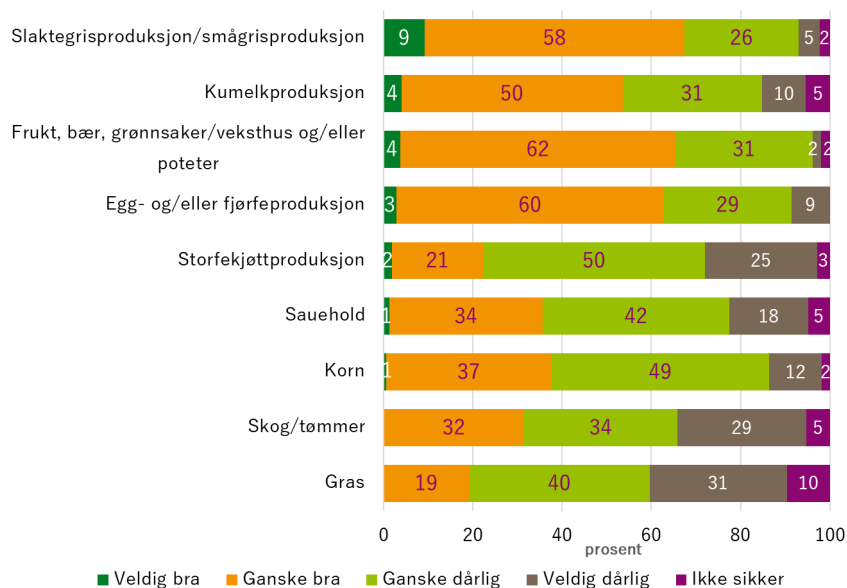
I fylkene som sammen utgjorde Viken fylke har det vært en nedgang siden 2023 i andelen som har oppgitt at lønnsomheten er enten *ganske bra* eller *veldig bra*. I de andre fylkene har denne andelen økt.

Det er i Vestland at størst andel oppgir at lønnsomhetene er *ganske dårlig* (44 prosent) eller *veldig dårlig* (19 prosent). Her var det bare 15 prosent som oppga at lønnsomheten var *ganske bra* og ingen som svarte *veldig bra*.

Den produsentgruppen som vurderer lønnsomheten best er produsentene med gris, 67 prosent svarte *veldig bra* eller *ganske bra*. Frukt-, grønt- og potetprodusentene kommer like bak med til sammen 66 prosent, foran egg- og fjørfeprodusentene der 63 prosent svarte det samme.

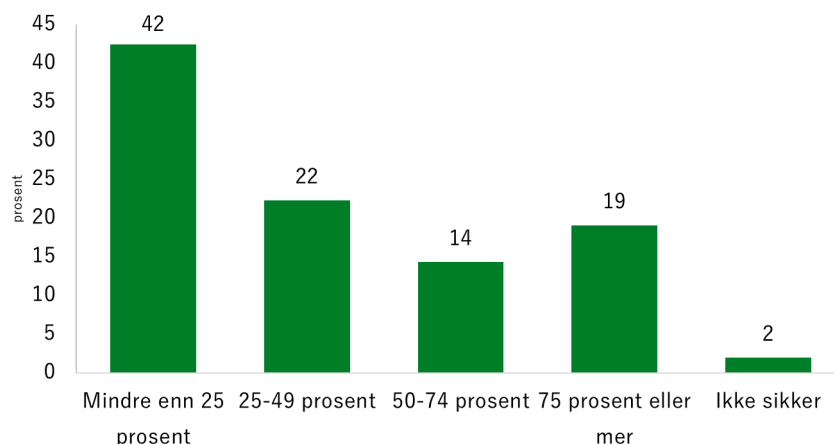
Det er blant gras- og storfeprodusentene at flest svarer at lønnsomheten er dårlig. Blant disse gruppene svarer over 70 prosent at lønnsomheten er *ganske dårlig* eller *veldig dårlig*.

Blant alle gruppene, bortsett fra kornprodusentene, er det større andeler som oppgir at lønnsomheten er *veldig bra* eller *ganske bra* enn det var i 2023.

Figur 3 Hvordan vil du beskrive lønnsomheten (driftsresultatet) på ditt gårdsbruk i dag?

Blant respondentene svarte 19 prosent at mer enn 75 prosent av husstandens inntekt kommer fra gårdsdriften, mens 14 prosent svarte mellom 50 og 74 prosent. For 64 prosent kommer mindre enn halvparten av husstandens inntekter fra gårdsdriften.

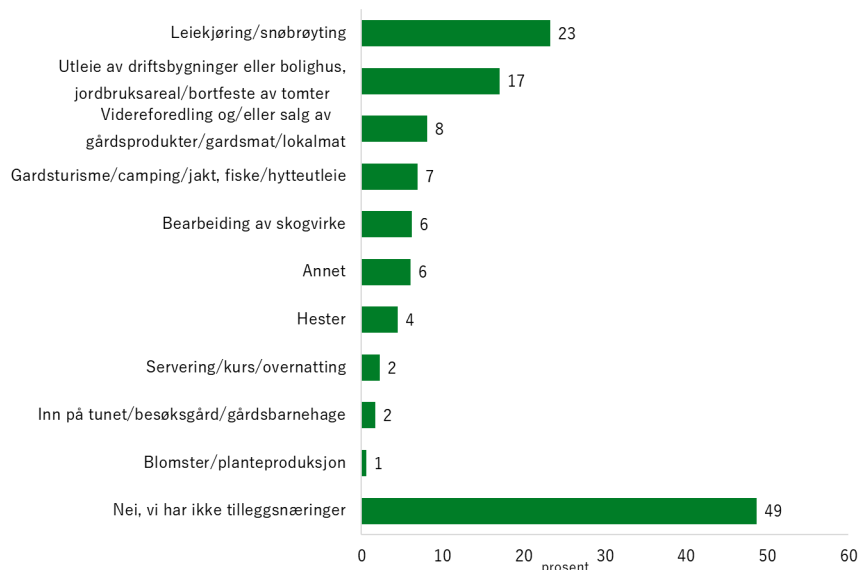

Figur 4 Omtrent hvor stor andel (i prosent) av husstandens inntekt vil du anslå kommer fra gårdsdriften? (Med gårdsdriften mener vi både jordbruk, skogbruk og eventuelle tilleggsnæringer med utgangspunkt i gårdsdriften)

Over halvparten oppgir at de driver annen landbruksbasert næring på sitt bruk. Mest vanlig er leiekjøring for andre eller snøbrøyting (23 prosent).

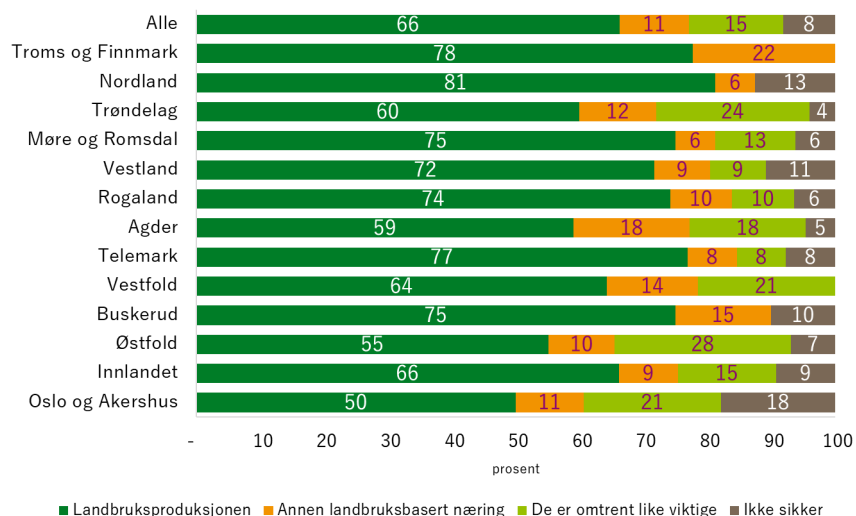
Utleie av driftsbygninger, bolighus og jordbruksareal eller bortfeste av tomter på gården oppgis av 17 prosent. Åtte prosent av de spurte oppgir videreforedling og/eller salg av gårdsprodukter og gardsmat, mens henholdsvis 7 og 6 prosent oppgir gårdsturisme, camping jakt og fiske, og bearbeiding av skogvirke.

Figur 5 Drives det annen landbruksbasert næring på ditt bruk, og i så fall hvilke? (flere svar mulig)

Det er landbruksproduksjonen som «ligger i bunnen» for tilleggsnæringene, og 66 prosent oppgir at landbruksproduksjonen betyr mest for økonomien på bruket, mens 11 prosent oppgir at annen landbruksbasert næring har størst betydning for økonomien.

Det er i Nordland, Troms og Finnmark og Telemark at det er størst andeler som oppgir at landbruksproduksjonen betyr mest. I Oslo og Akershus, Østfold og Agder er det minst andeler som oppgir det samme.

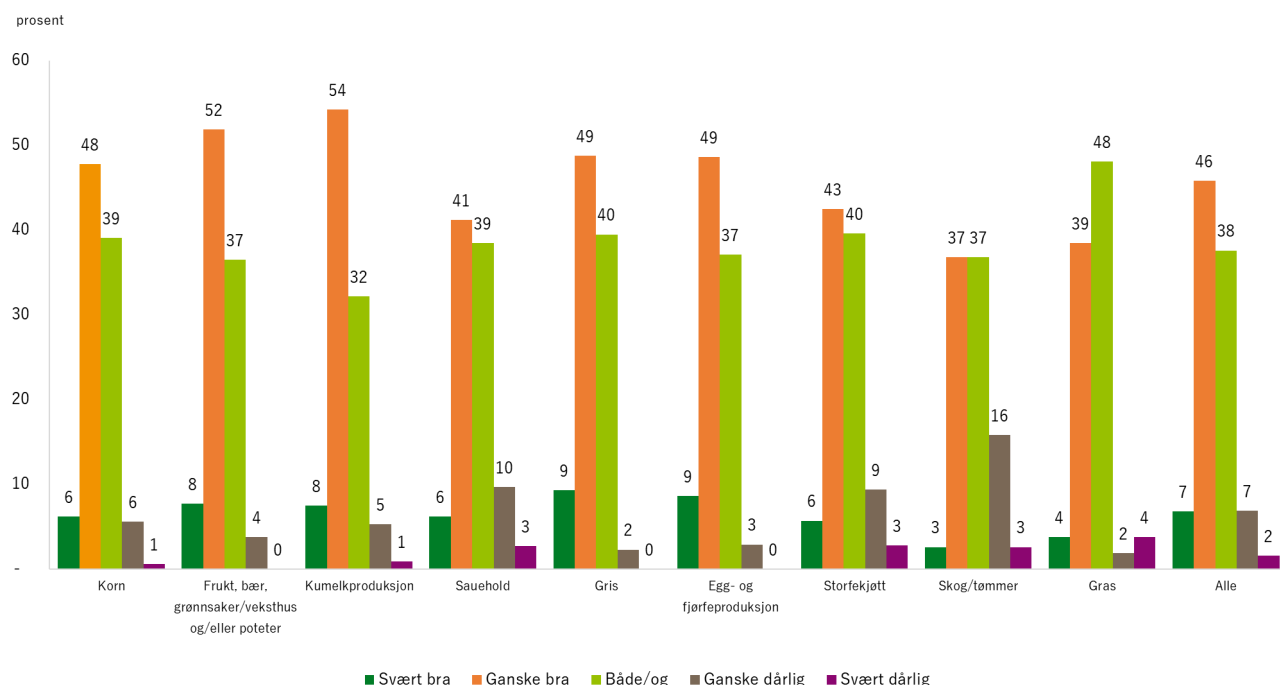
Figur 6 Er det landbruksproduksjonen eller tilleggsnæringen som betyr mest for økonomien på ditt bruk? (Med tilleggsnæringer menes næringer med utgangspunkt i gårdens ressurser)

1.1 Standarden på driftsapparatet

Rundt halvparten oppgir at driftsapparatet på gårdsbruket deres er enten *ganske* eller *svært bra*. Bare 9 prosent oppgir det motsatte, at standarden er *ganske* eller *svært dårlig*. Nær fire av ti oppgir at det er både og. Det er no-

en forskjeller mellom produksjonene og det er kumelkprodusentene som ser ut til å ha det beste driftsapparatet, sammen med frukt, bær, grønt-, svin, egg- og fjørfeprodusentene.

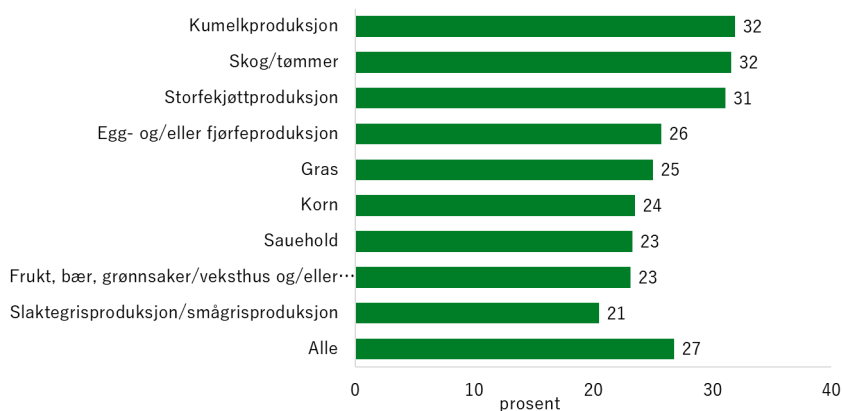
Sammenlignet med resultatene fra 2023 er det flere totalt som oppgir at standarden er svært bra eller ganske bra.

Figur 7 Hvordan vil du karakterisere standarden på driftsapparatet, bygningene og jordarealet på gårdsbruket samlet sett?

27 prosent av alle respondentene oppgir at det er et stort behov for investeringer i driftsapparatet.

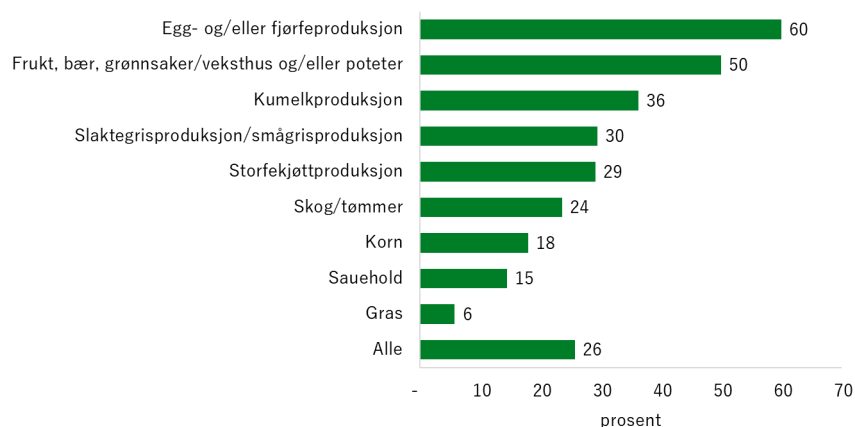
Det er blant de som driver med kumelk og skog det er størst andeler som oppgir dette, mens griseprodusentene i minst grad oppgir *stort behov*. For storfekjøttprodusentene har andelen gått ned fra 39 prosent i 2023 til 31 prosent i 2025. For egg- og fjørfeprodusentene har andelen økt fra 14 prosent i 2023 til 26 prosent i år.

Figur 8 I hvilken grad er det behov for investeringer i driftsapparatet på gårdsbruket ditt? Andeler som oppgir «stort behov».

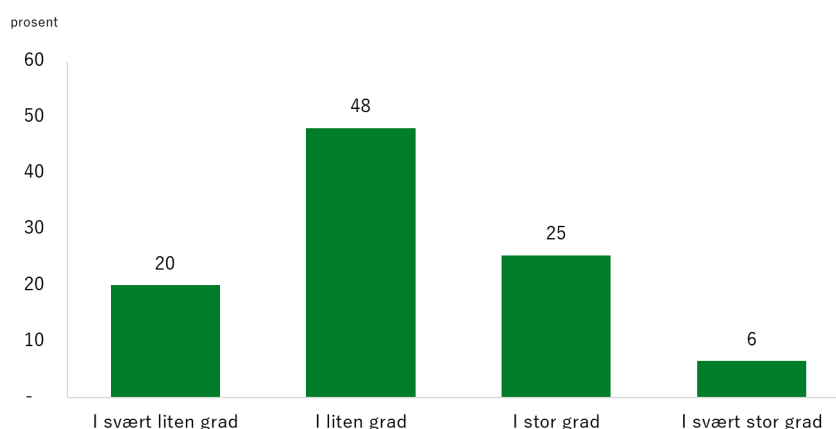

Om lag én av fire (26 prosent) planlegger å gjøre større investeringer på minst 500 000 kroner de nærmeste 12 månedene. Det er ikke noe automatisk overlapp mellom de som oppgir stort behov for investeringer og de som planlegger så store investeringer. Det er høyest andel blant egg-, og fjørfe-, og frukt-, grønt- og potetprodusenter som har planer om investeringer. Det er lavest andel blant de som driver med gras, sau, og korn.

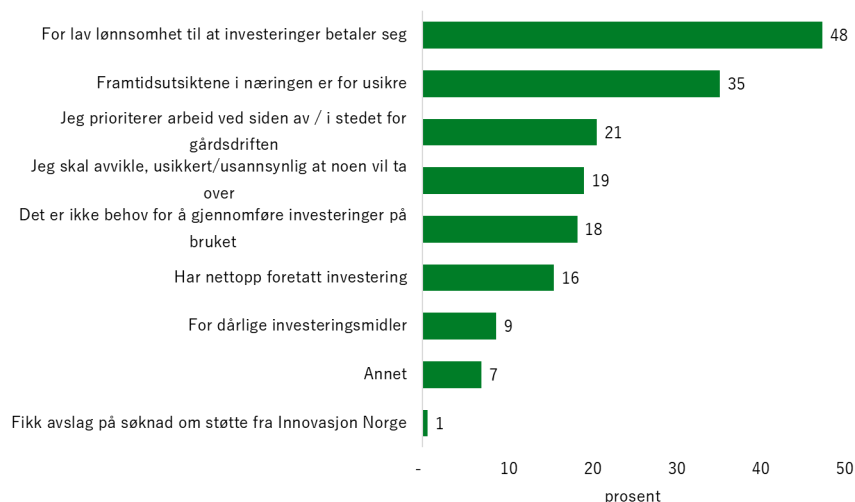
Figur 9 Planlegger du å gjennomføre større investeringer eller vedlikeholdsarbeid i løpet av de neste 12 månedene? (Med større investeringer eller vedlikeholdsarbeid mener vi her 500 000 kroner eller mer)
Andel som har oppgitt *Ja, jeg planlegger å gjennomføre investeringer i løpet av de neste 12 månedene.*

Blant de som har svart at de planlegger større investeringer er det nær én av tre som svarer at forventninger om klimakutt og klimatilpasninger i landbruket i Norge påvirker investeringsplanene i stor grad eller svært stor grad. Det er 48 prosent som svarer i liten grad og 20 prosent som svarer i svært liten grad.

Figur 10 Det er forventninger om klimakutt og klimatilpasninger i landbruket i Norge. I hvilken grad påvirker dette dine planlagte investeringer?

Blant de som ikke planlegger å investere er det flest som oppgir som én av grunnene *For lav lønnsomhet til at investeringer betaler seg* (48 prosent). Denne andelen har gått ned fra 60 prosent for to år siden. Det var også en mindre andel som oppga *Framtidsutsiktene i næringen er for usikre*, 35 prosent mot 45 prosent i forrige undersøkelse.

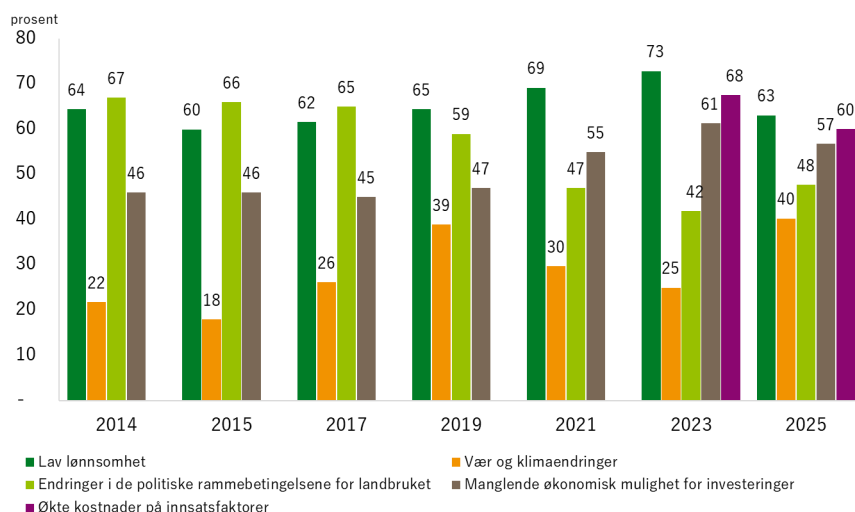

Figur 11 Hva er den eller de viktigste grunnene til at det ikke foreligger planer om investeringer i gårdsdriften? (flere svar mulig)

På spørsmål om hva bøndene ser som de største utfordringene for gårdsbruket framover er det flest som svarer *Lav lønnsomhet* (63 prosent). Det er lavere enn i 2023 (73 prosent).

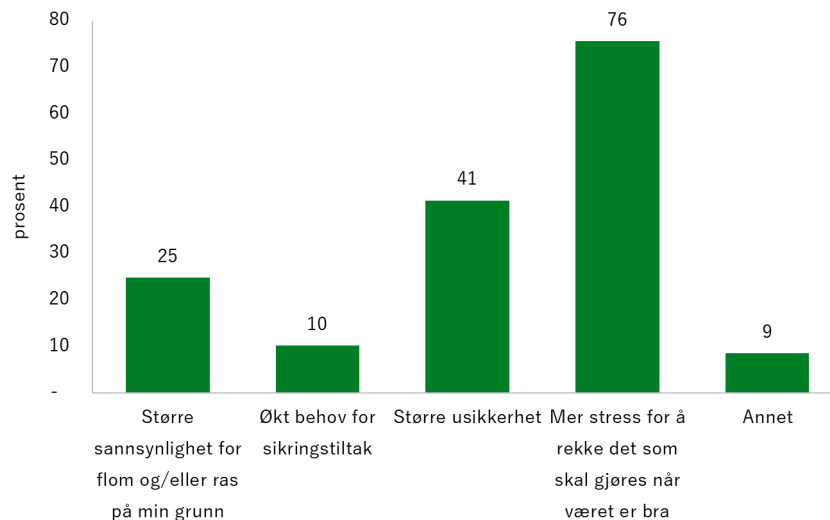
Også *Manglende økonomiske mulighet for investeringer* var det 57 prosent som svarte i år, ned fra 61 prosent for to år siden.

I forrige undersøkelse la vi også til et svaralternativ, *Økte kostnader på innsatsfaktorer*, og mens 68 prosent oppga dette som en av de største utfordringene for sitt gårdsbruk framover i 2023 var det 60 prosent som oppga dette i 2025.

Figur 12 Hva ser du som de største utfordringene for gårdsbruket ditt i tiden framover? (flere svar mulig) - andel som har oppgitt utvalgte alternativer.

Det var 50 prosent som svarte at et endret klima påvirker driften på gården, en økning fra 40 prosent i 2021. Disse bøndene ble spurt om på hvilken måte det endrer gårdsdriften, og 76 prosent oppga *Mer stress for å rekke det som skal gjøres når været er bra*, mens 41 prosent oppga *Større usikkerhet*.

Figur 13 På hvilken måte påvirker et endret klima gårdsdriften din?

Bøndene ble bedt om å angi hvilke foreslåtte påstander/tiltak de mener er viktigst for at de som bønder kan bidra til at landbruket når sine klimamål i 2030. Det var 74 prosent som svarte *Tiltakene må være gunstige for bondens økonomi, samtidig som de er gunstige for klimaet*. Over halvparten svarte også *Statlige tilskudd som stimulerer til klimatiltak*.

Figur 14 Hvilke påstander/tiltak mener du blir viktigst for at du som bonde kan bidra til at landbruket skal nå sine klimamål i 2030? Inntil tre svar.

1.4 Holdninger til å være bonde

Vi har spurt bøndene hvor enige de er i forskjellige påstander om bondeyrket. Det var 79 prosent som svarte at de var enige i påstanden *Jeg trives godt som bonde*. Denne andelen har økt siden den forrige undersøkelsen da 74 prosent var enige. Men selv om de fleste trives var det bare 34 prosent som svarte at de *vil anbefale unge i dag å velge bondeyrket*. Denne andelen har også økt, fra 24 prosent i 2023. Andelen som svarer at de *ser lyst på framtidsutsiktene på gården*

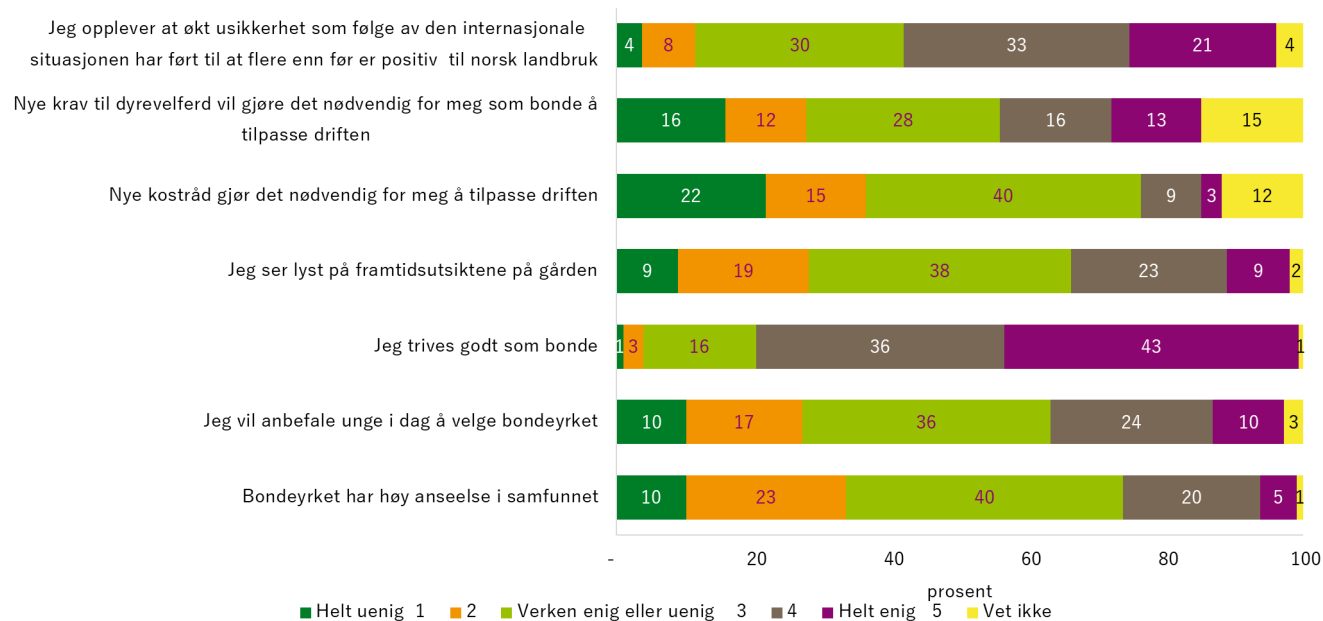
har også økt fra 26 prosent i 2023 til 32 prosent i år.

Påstanden om at *bondeyrket har høy anseelse i samfunnet* var det flere som var uenige i (33 prosent) enn enige (22 prosent), mens 40 prosent var verken enige eller uenige i påstanden. Også på denne påstanden var det endring fra forrige undersøkelse da 44 prosent var uenige.

Det er 54 prosent som opplever at den økte usikkerheten som følge av

den internasjonale situasjonen har ført til at flere enn før er positive til norsk landbruk. Bare 12 prosent er uenige mens 30 prosent er verken enig eller uenig.

Påstanden om at *nye krav til dyrevelferd vil gjøre det nødvendig for meg som bonde å tilpasse driften* var 29 prosent enige i mens at *nye kostråd gjør det nødvendig for meg å tilpasse driften* var bare 12 prosent enige i.

Figur 15 Hvor enig eller uenig vil du si at du er i påstandene om bondeyrket? (På en skala fra 1-5, hvor 1 er helt uenig og 5 er helt enig)

Det er også stilt spørsmål om hvordan landbruket bør utvikles videre.

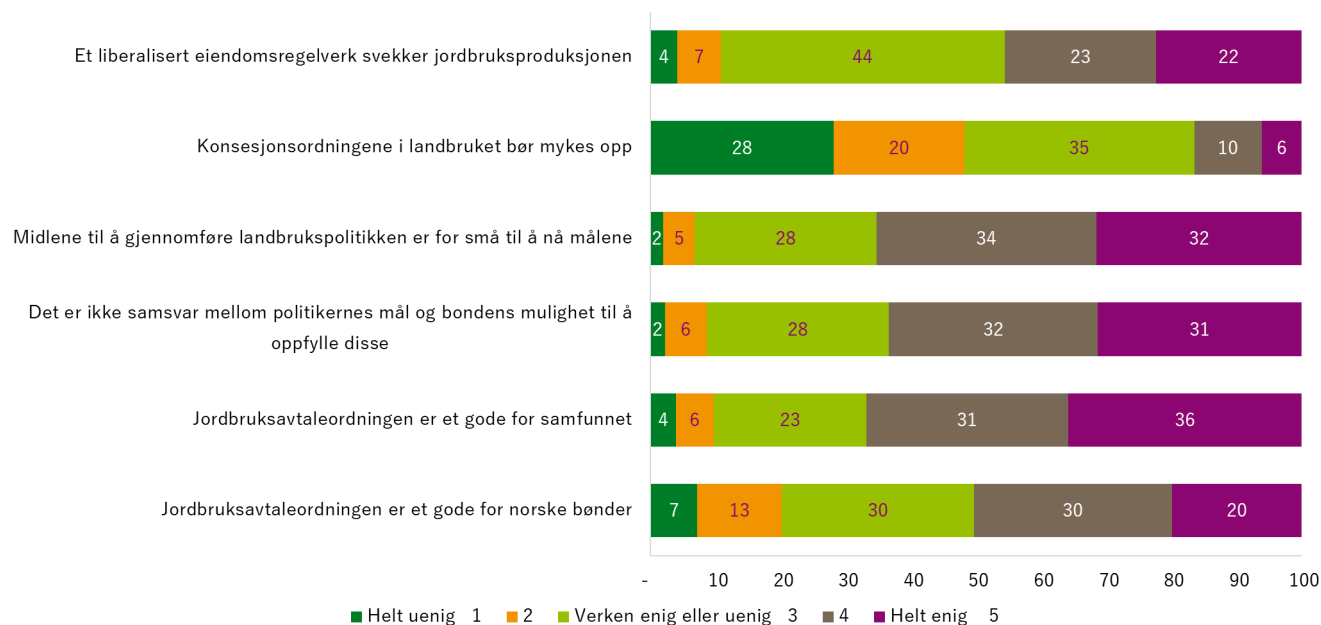
Nesten halvparten er enige i at *et liberalisert eiendomsregelverk svekker jordbruksproduksjonen* (45 prosent).

Bøndene er i stor grad uenige i at konsesjonsordningene i landbruket bør mykes opp (48 prosent). Derimot er de i høy grad enige i påstanden om at

midlene til å gjennomføre landbrukspolitikken er for små til å nå målene (66 prosent), og at *det er ikke samsvar mellom politikernes mål og bondens mulighet til å oppfylle disse* (63 prosent).

Bøndene er også enige i at jordbruksavtaleordningen er et gode for samfunnet. Her svarer 67 prosent at de er helt

eller ganske enig, mens bare 10 prosent er uenige. Dette er flere enn de som mener at *jordbruksavtaleordningen er et gode for norske bønder* (50 prosent).

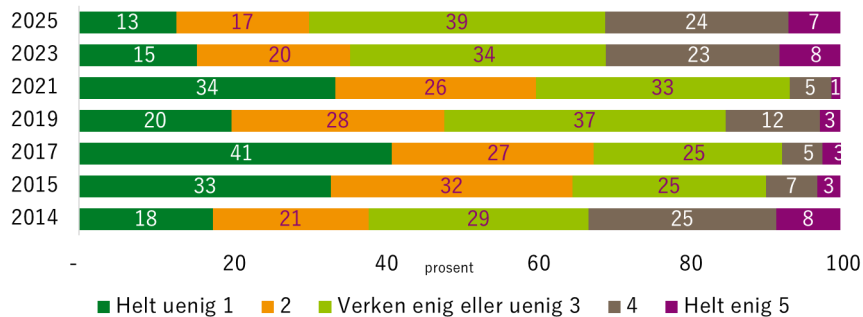

Figur 16 Hvor enig eller uenig vil du si at du er i påstandene om bondeyrket? (På en skala fra 1-5, hvor 1 er helt uenig og 5 er helt enig)

1.4 Trender

Påstanden om at *Bøndene har grunn til å være fornøyd med jordbruksoppgjøret forrige år* var det like mange som var enige i år som i forrige undersøkelse som gjaldt for oppgjøret i 2022. Det var 31 prosent som var enige i denne påstanden om både 2022 og 2024 oppgjøret,

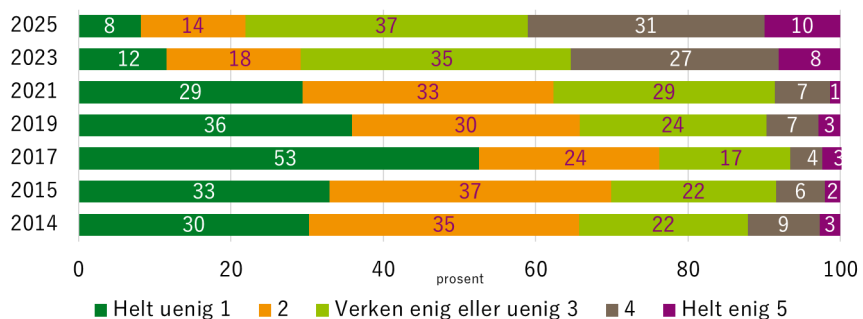
Det var likevel en litt mindre andel i år som var uenige enn enige i påstanden.

Figur 17 Bøndene har grunn til å være fornøyd med jordbruksoppgjøret forrige år

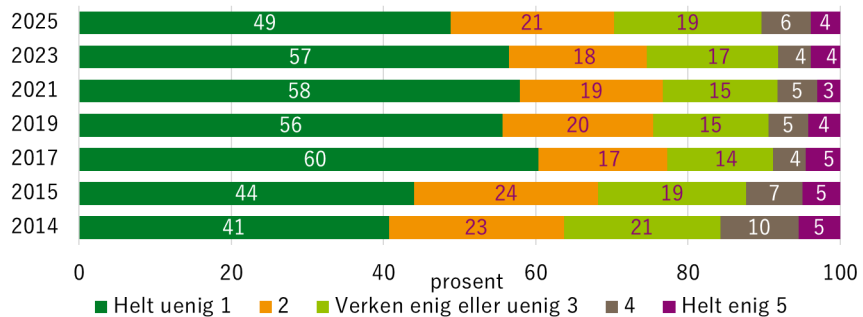
Påstanden om at *dagens regjering har ført en god landbrukspolitikk* var det flere som var enige i denne undersøkelsen enn tidligere undersøkelser. Det var 41 prosent som var enige i påstanden mot 35 prosent i 2023 og 8 prosent i 2021. Det var også en større andel enn i tidligere undersøkelser, 37 prosent, som var verken enig eller uenig. 22 prosent av respondentene var uenige.

I årets undersøkelse ble det spesifisert at det gjaldt AP/SP-regjeringen som satt fram til 4. februar 2025.

Figur 18 Jeg syns dagens regjering har ført en god landbrukspolitikk/Landbrukspolitikken som føres er tilfredsstillende.

Påstanden om at *det er nødvendig med en videre strukturutvikling i landbruket mot større og færre bruk* er det fortsatt flest som er uenige i, selv om andelen er litt mindre i år enn i 2023. Andelen som er enige i påstanden er litt større i år.

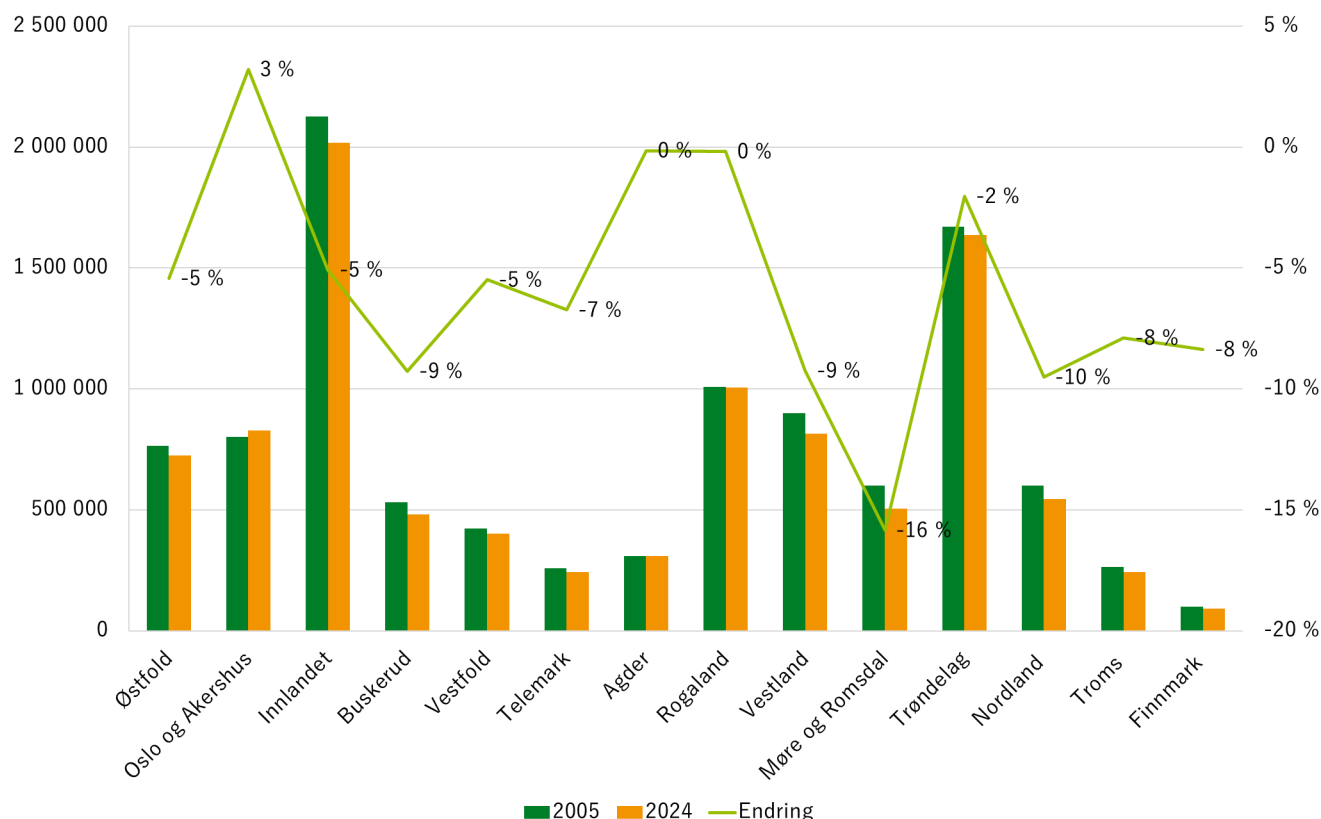
Figur 19 Det er nødvendig med en videre strukturutvikling i landbruket mot større og færre bruk.

■■■■■ DEL 2

RÅVAREGRUNNLAGET

2.1 Areal til matproduksjon

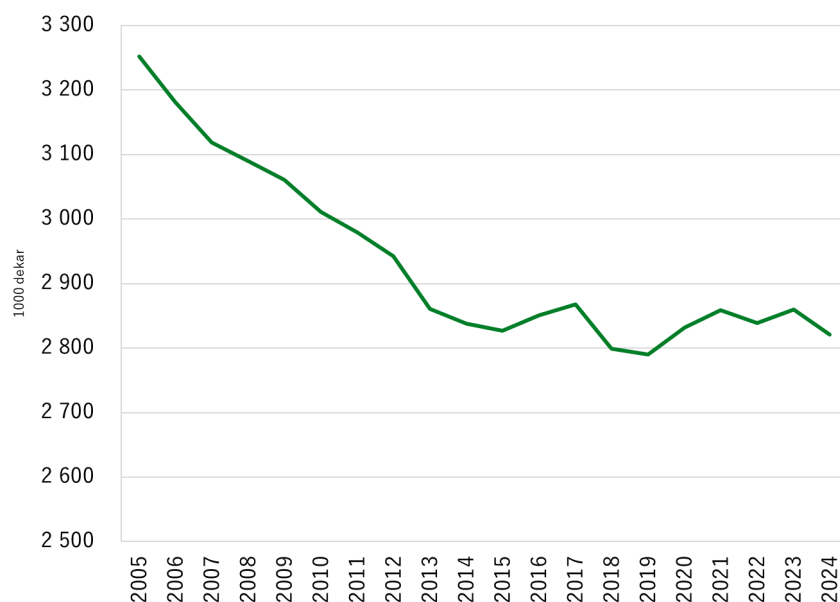

Figur 20 Jordbruksareal i drift i 2024, etter fylke* i dekar og prosentvis endring i perioden 2005—2024. Kilde: SSB og AgriAnalyse.

Norge har 3,5 prosent jordbruksareal (SSB, 2024). I tillegg har vi 37,6 prosent skog og 36,0 prosent åpen fastmark som kan brukes til produksjon av mat, energi og fiber. Myr utgjør 5,4 prosent av arealet, resten er fjell, vann og is. Utmarksressursen kombineres med hva som finnes av tilgang

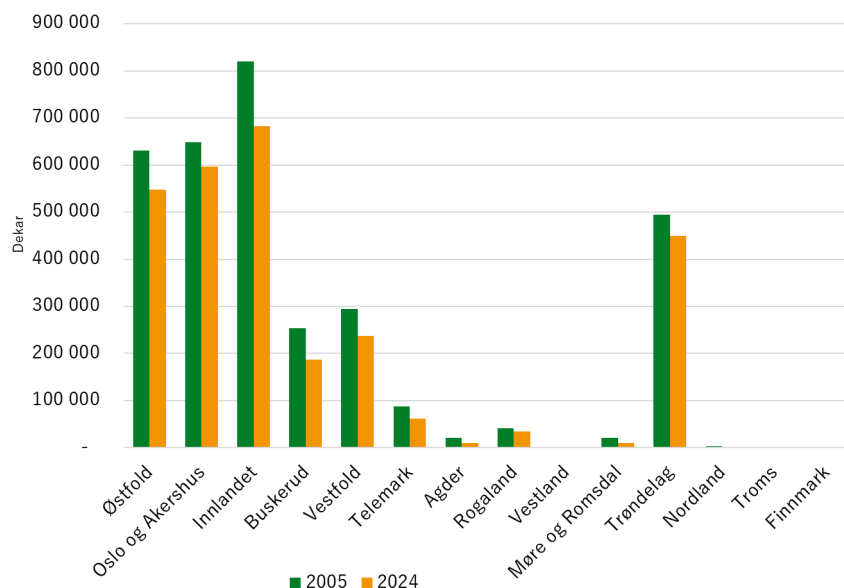
på dyrka mark brukt til fôr til husdyrene i vinterhalvåret. I 1939 hadde Norge 11 millioner dekar jordbruksareal i drift, mens det i 2024 var det 9,8 millioner dekar jordbruksareal i drift. Norsk jordbruksareal har falt med 5 prosent i landsmålestokk siden år 2005. I løpet av

de siste årene er det kun Oslo og Akershus som har hatt vekst i jordbruksareal i drift. Det var en økning på 3 prosent i fylket fra 2005 til 2024. De to fylkene med størst nedgang i areal er Møre og Romsdal med 16 prosent og Nordland med 9 prosent nedgang i jordbruksareal i drift.

Norsk kornareal har falt med 13 prosent fra 2005 til 2024. Fallet i kornareal har avtatt, men det går fortsatt areal ut av produksjon.

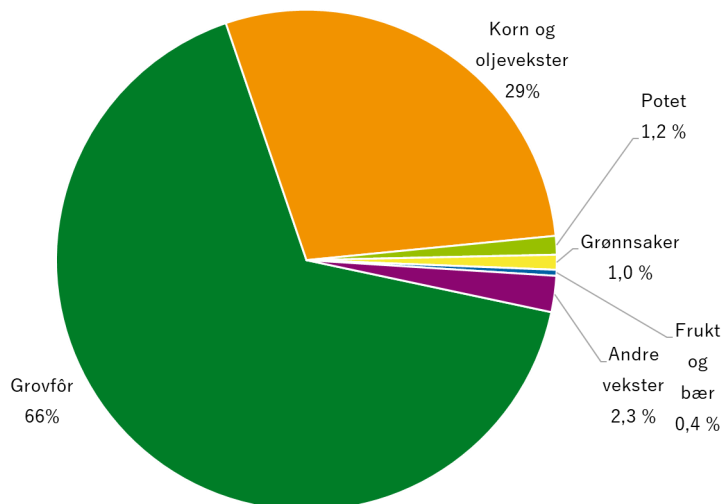
Figur 21 Kornareal i dekar, 2005—2024. Kilde: SSB

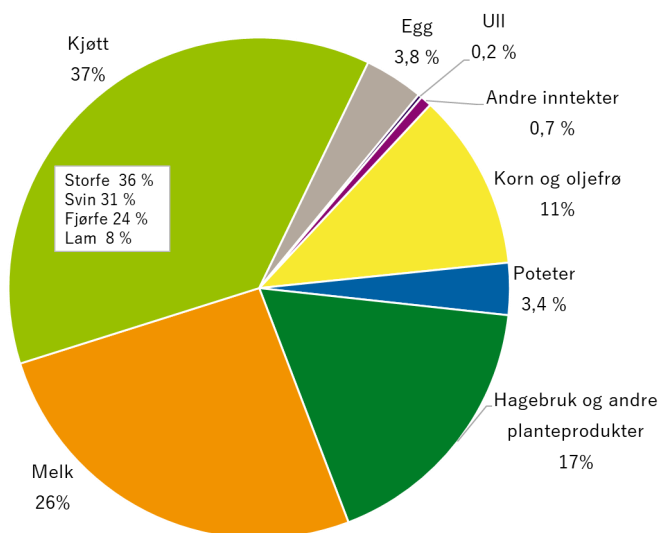
Kornarealet har gått ned i løpet av de siste 20 årene. Størst nedgang er det i Vestland med hele 68 prosent. Kornarealet i Møre og Romsdal falt med 51 prosent, i Agder gikk kornarealet ned med 48 prosent og i Nordland har kornarealet gått ned med 41 prosent de siste 20 årene. Det er en liten økning i kornareal i Finnmark, fra 0 dekar i 2005 til 367 dekar i 2024.

Figur 22 Kornareal i dekar fordelt på fylke i 2005 og 2024. Kilde: SSB

Norsk jordbruksareal brukes i hovedsak til fôr til husdyr, hvor 66 prosent er grovfôr. Det er kun 29 prosent av arealet hvor det dyrkes korn. Areal brukt til frukt og bær har falt med 20 prosent og areal brukt til grønnsaker har økt med 46 prosent fra 2004 til 2024. Areal brukt til korn og poteter har falt med 16 prosent i samme periode. Grovfôrarealet er tilnærmet uendret.

Figur 23 Produksjoner fordelt på areal.
Kilde: Resultatkontrollen og Produksjonstilskuddsstatistikken

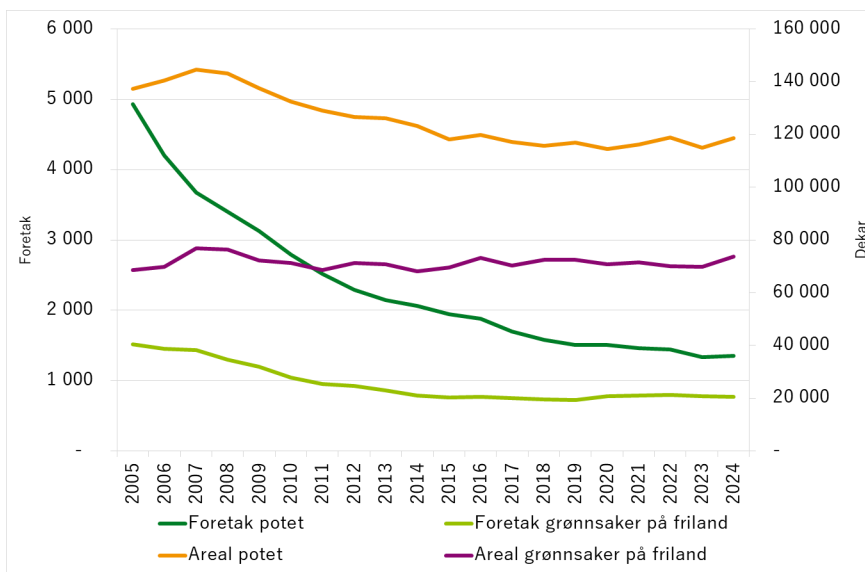

Melk og kjøttproduksjon er kjernen i norsk jordbruksproduksjon, og utgjør 63 prosent av total jordbruksproduksjon målt i omsetning. Frukt og grønnsaker samt korn, utgjør den andre bærebjelken i norsk jordbruk, med 32 prosent av total omsetning for 2024.

Figur 24 Fordeling på ulike produksjoner basert på omsetning i normaliserte regnskap i 2022. Kilde: Totalkalkylen, tabell 5.6 og 1.6 i 2023 og 1.4 i 2015

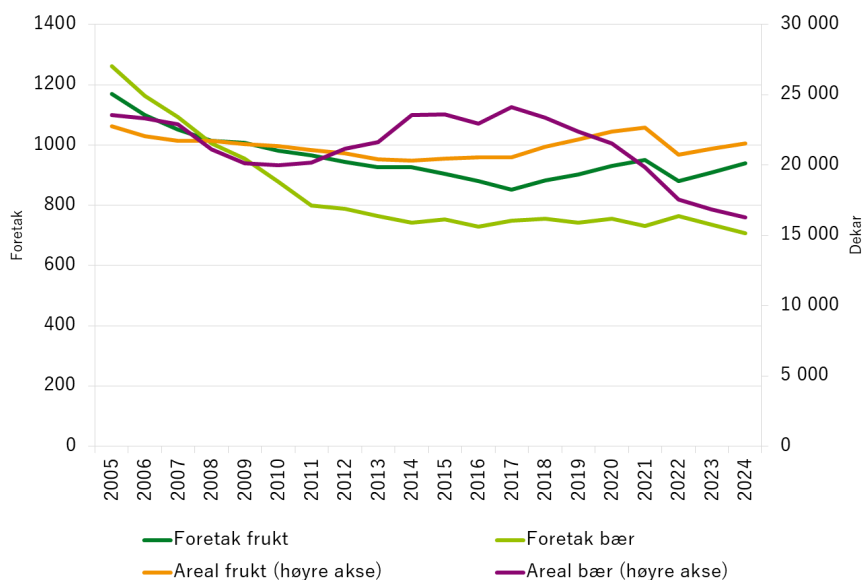

Arealet med potetproduksjon viser nedgang på 14 prosent fra år 2005 til 2024, mens areal brukt til grønnsaksproduksjon, har økt med 7 prosent i samme periode. Gjennomsnittsareal per gårdsdrift med grønnsaker har økt fra 45 dekar i 2005 til 96 dekar i 2024.

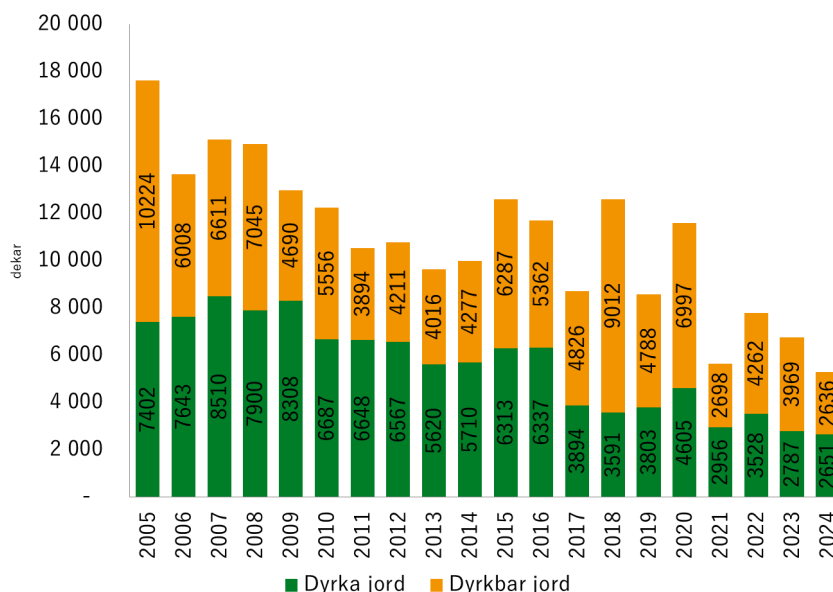
Figur 25 Antall jordbruksbedrifter med grønnsaker og antall dekar med grønnsaker og poteter, 2005-2024. Kilde: Landbruksdirektoratet

Arealet for frukt og bær falt med 18 prosent fra 2005 til 2024, og antall foretak med frukt og bær gikk ned med 32 prosent fra 2005 til 2024.

Figur 26 Antall jordbruksbedrifter med frukt og bær samt antall dekar, 2005-2024. Kilde: Landbruksdirektoratet

Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark har falt fra 17 626 dekar i 2005 til 5 287 dekar i 2024. Antallet dekar jordbruksjord som er omdisponert har gått ned i 2024 til 2 651 dekar. Stortingets tak på omdisponering av matjord er satt til 2000 dekar per år og ble ikke nådd i 2024 heller.

Figur 27 Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark fra 2005 til 2024. Kilde: SSB.

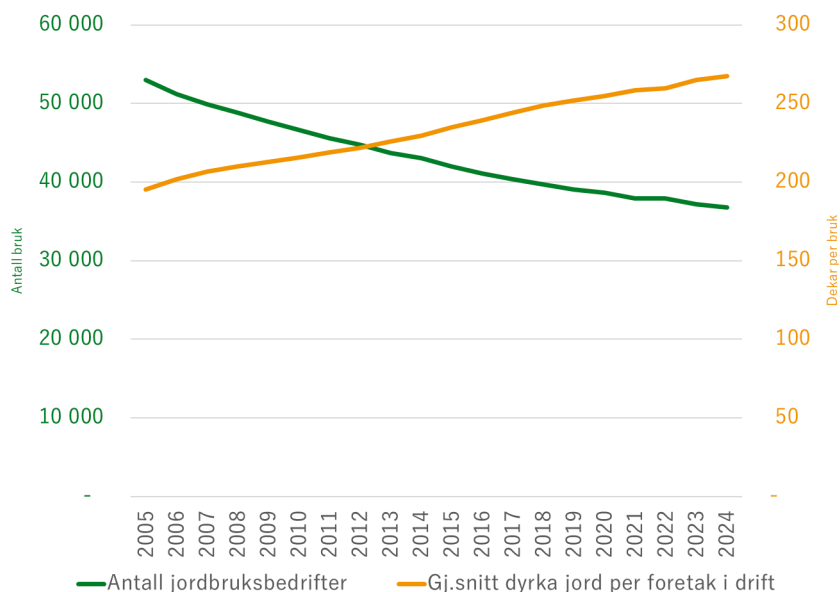
På fylkesnivå fortsetter strukturrasjonaliseringen med færre og større bruk. Største endring har det vært i Troms med en vekst i gjennomsnittlig antall dekar per jordbruksbedrift på 72 prosent. Minst endring er det i Vestland hvor gjennomsnittsbruket økte med kun 21 prosent fra 2004 til 2024.

	Endring 2004 -2014	Endring 2014 -2024	Endring 2004-2024
Østfold	21 %	10 %	34 %
Oslo og Akershus	23 %	17 %	44 %
Innlandet	21 %	21 %	46 %
Buskerud	22 %	16 %	42 %
Vestfold	21 %	10 %	34 %
Telemark	21 %	19 %	44 %
Agder	16 %	7 %	24 %
Rogaland	24 %	11 %	38 %
Vestland	17 %	4 %	21 %
Møre og Romsdal	20 %	13 %	36 %
Trøndelag	23 %	21 %	49 %
Nordland	19 %	28 %	52 %
Troms	31 %	31 %	72 %
Finnmark	24 %	19 %	48 %

Tabell 3 Endring i jordbruksareal per bedrift fra 2004 til 2024. Kilde: Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, og Landbruksdirektoratet.

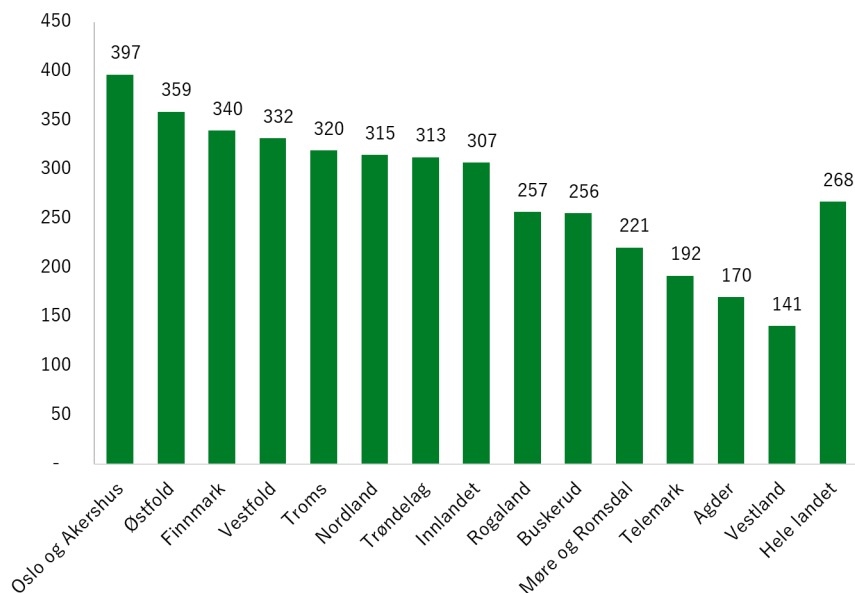
2.2 Struktur

Antall gårdsbruk i Norge har gått ned med 31 prosent i løpet av de siste 20 årene, mens antall dekar per jordbruksbedrift har økt med 37 prosent. Det innebærer at gjennomsnittsbruket har økt driftsareal fra 195 dekar per bruk i 2005 til 268 dekar per bruk i 2024.

Figur 28 Antall bruk og gjennomsnittlig areal per bruk for perioden 2005 til 2024. Kilde: SSB

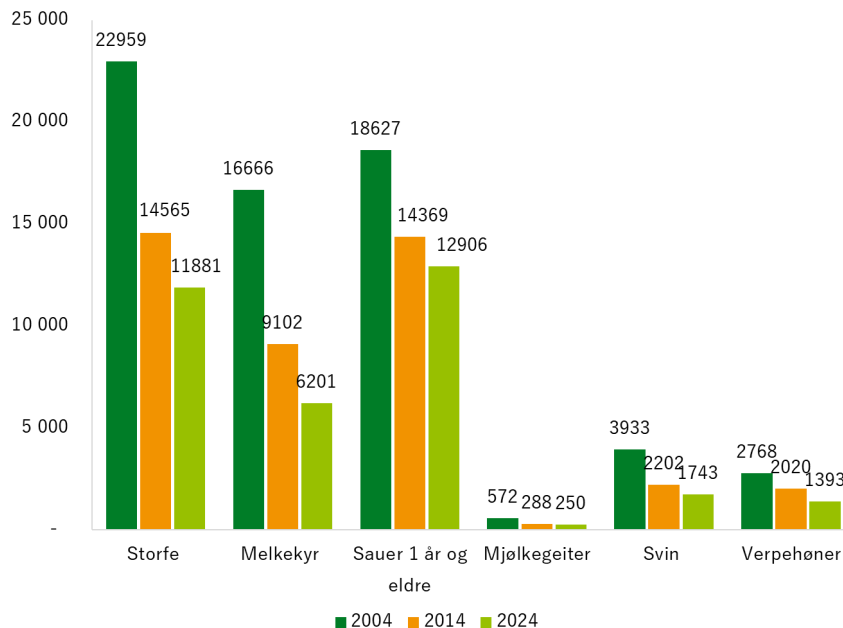
Gjennomsnittlig antall dekar per bruk har økt med 76 prosent fra år 2005 til 2024. Størst har økningen vært i Troms med 129 prosent i samme periode. Endringen i gjennomsnittlig antall dekar per bruk er lavest i Vestland med kun økning på 56 prosent fra år 2005 til 2024.

Figur 29 Gjennomsnittlig antall dekar per jordbruksbedrift i 2024 fordelt på fylker. Kilde: SSB.

2.3 Animalsk produksjon

I 2024 har antall bruk med storfe blitt nesten halvert siden 2004. Det har blitt færre bruk med melk, med sau over 1 år, med svin og med høner i løpet av de siste 20 årene. Totalt antall bruk med husdyr har gått ned med 35 prosent fra 2004 til 2024.

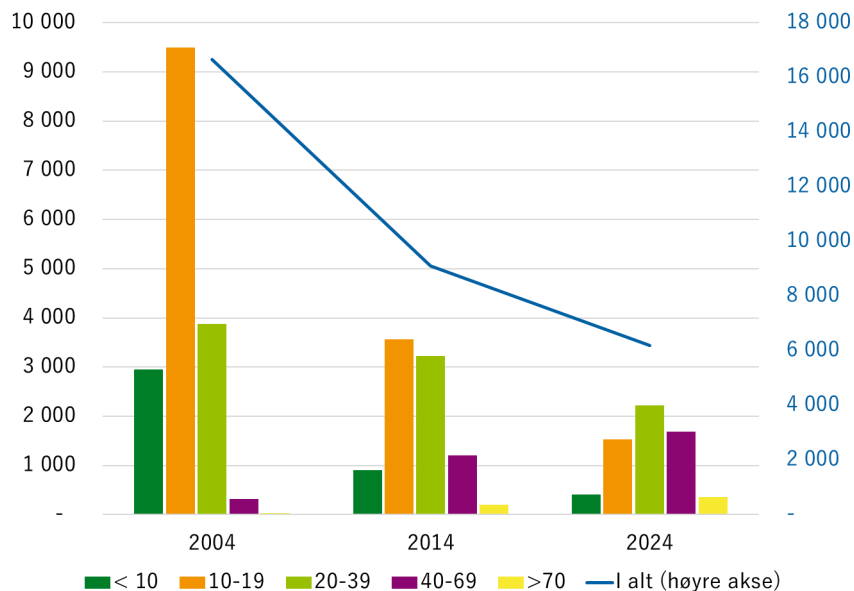
Figur 30 Jordbruksforetak med husdyr etter husdyrslag i 2000, 2015 og 2022. Kilde: SSB.

Strukturendringen i husdyrproduksjonen fortsetter. Gjennomsnittlig antall melkekyr per bruk har økt fra 16 i år 2004 til 34 i år 2024. Størst økning er det antall verpehøner som har økt med 159 prosent fra 1 275 høner i 2004 til 3 301 høner 2024.

	2004	2014	2024
Storfe i alt	41	58	72
Kyr i alt	16	23	29
Mjølkekyr	16	25	34
Ammekyr	10	15	19
Sauer over 1 år	52	62	68
Mjølkegeiter	79	109	130
Avlssvin	43	81	81
Slaktesvin	127	235	266
Høner	1 275	2 102	3 301

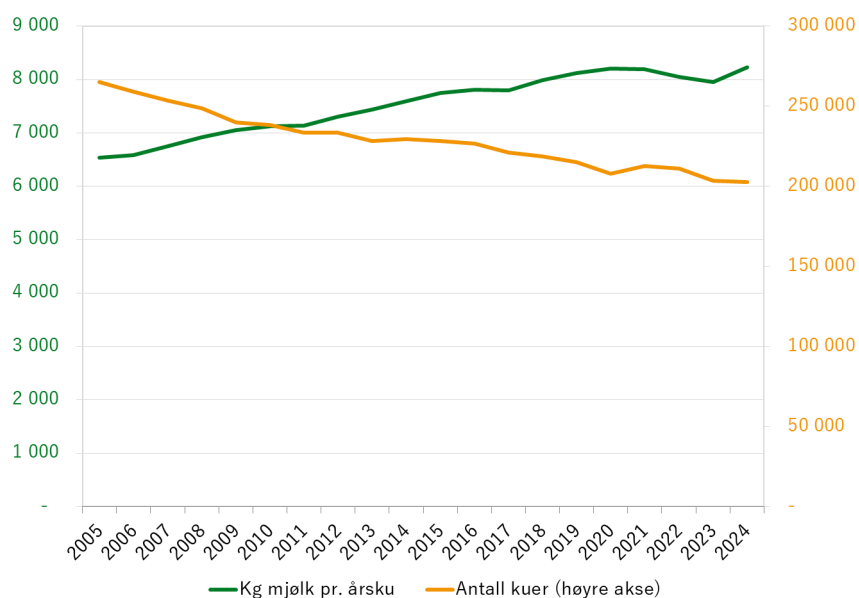
Tabell 4 Gjennomsnittlig antall husdyr per bedrift i 2004, 2014 og 2024. Kilde: SSB.

Antall melkebruk er mer enn halvert siden 2004. Alle bruksstørrelser unntatt de med over 40 melkekyr, har avtatt. Det er 403 bruk igjen med færre enn 10 melkekyr i snitt i fjøset, mens antall bruk med over 40 kyr er mer enn seksdoblet i løpet av tjue år fra 2004 til 2024.

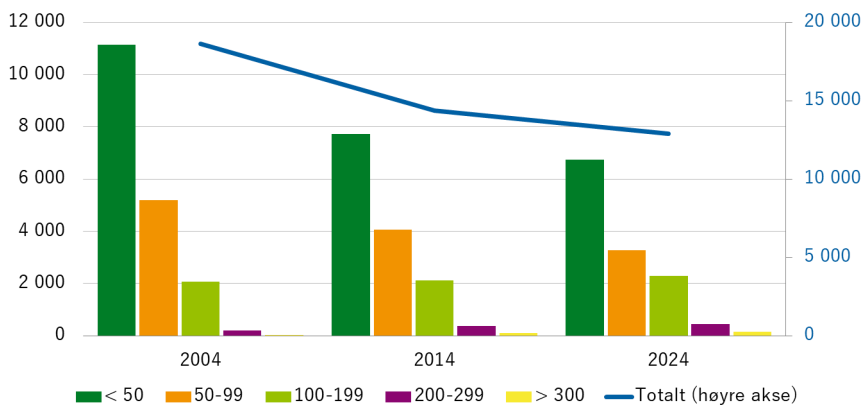
Figur 31 Antall jordbruksbedrifter med melkekyr (høyre akse), og antall bruk fordelt på størrelse målt i gjennomsnittlig antall kyr per bruk. Kilde: Resultatkontrollen

Avdrått per ku har økt fra 2005 til 2024. Antallet melkekyr har falt fra 2005 til 2024.

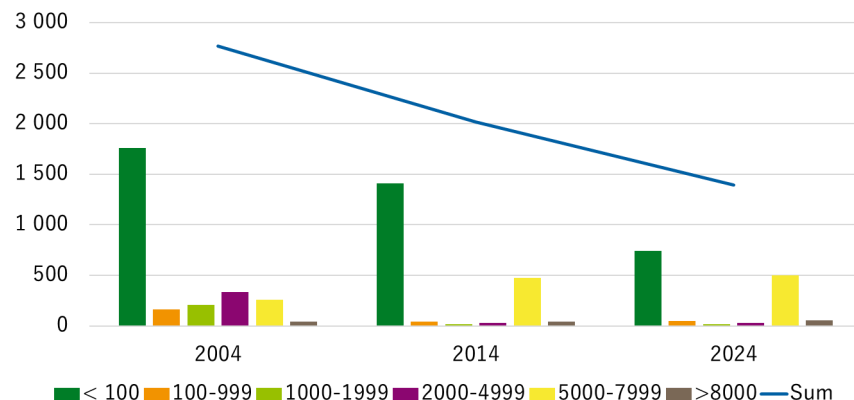
Figur 32 Antall leverte kilo melk per ku i gjennomsnitt (TINE rådgivning), og antall melkekyr (SSB).

Antall sauebruk har falt med 31 prosent fra 2004 til 2024, og antall vinterfôra sau har gått ned med 9 prosent i samme periode. Gjennomsnittstørrelsen på sauebrukene har økt med 31 prosent fra 2004 til 2024.

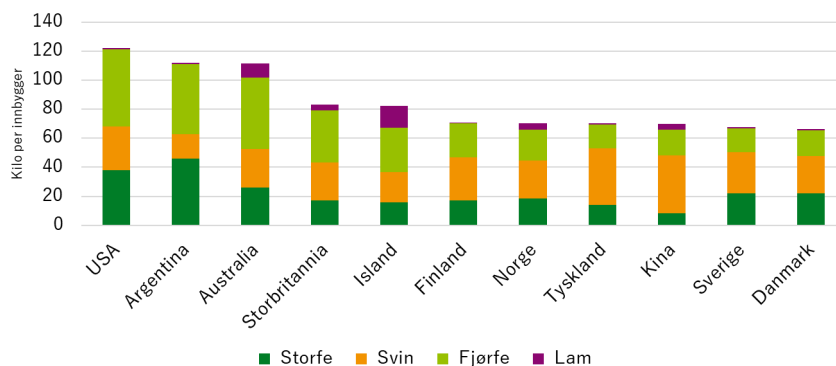
Figur 33 Andel jordbruksbedrifter med sau etter antall vinterfôra sau. Kilde: Resultatkontrollen

Antall bruk med verpehøner er halvert på 20 år, mens antall verpehøner har økt med 30 prosent i samme periode. Gjennomsnittstørrelsen per bruk har økt med 159 prosent fra 2004 til 2024.

Figur 34 Utvikling i antall gårdsbruk med verpehøner. Kilde: Resultatkontrollen

Tall fra FAO for kjøttforbruket per innbygger for noen land viser at nordmenn konsumerer 70,5 kilo kjøtt per innbygger. Det er mer enn svenskene, men mindre enn finner og islendinger.

Figur 35 Kjøttforbruket i antall kilo per innbygger fordelt på dyreslag for noen land i 2022. Kilde: FAO

Det er flest melkekyr i Trøndelag, flest ammekyr i Innlandet, flest sau, svin og verpehøner i Rogaland, og flest melkegeiter i Vestland.

	Mjølkeku	Ammeku	Vinterfôra sau	Mjølkegeit	Avlssvin	Verpehøner
Hele landet	202 771	106 337	889 615	33 938	68 209	4 082 751
Trøndelag	44 456	17 002	96 231	418	12 756	995 758
Rogaland	37 964	15 738	190 112	2 021	19 356	997 877
Innlandet	35 839	26 856	136 039	4 966	15 077	578 731
Vestland	23 058	7 170	178 029	7 746	2 210	185 336
Møre og Romsdal	17 905	4 707	55 126	4 194	577	151 150
Nordland	13 915	5 282	73 482	3 732	3 891	76 075
Agder	6 645	7 484	40 246	25	1 403	125 330
Østfold	4 219	3 075	5 126	-	3 422	434 310
Buskerud	4 117	5 638	33 776	1 767	961	120 840
Oslo og Akershus	3 953	4 975	12 146	91	3 089	169 381
Troms	3 932	1 408	37 341	7 283	211	38 401
Finnmark	2 722	169	9 579	-	9	116
Vestfold	2 191	3 463	4 899	-	3 835	118 447
Telemark	1 855	3 370	17 483	1 695	1 412	90 999

Tabell 5 Antall husdyr per fylke. Telledato 1. januar 2024. Kilde: SSB

	Sauer: voksne og lam på utmarksbeite	Totalt tap (omsøkt tapt rovvilt)	Erstattet tap	Erstatningsbeløp (mill.kr)
2014	1 945 389	45 408	23 606	64,5
2015	1 945 389	40 219	20 313	51,4
2016	2 010 548	37 457	17 806	45,4
2017	2 022 290	38 492	18 403	46,9
2018	2 025 810	34 973	16 984	43,5
2019	1 935 503	33 600	17 573	44,6
2020	1 918 542	28 761	14 740	37,6
2021	1 902 186	32 163	16 957	44,1
2022	1 865 452	31 626	16 246	45,5
2023	1 805 605	34 695	17 550	52,3
2024	1 781 093	33 710	16 822	51,7

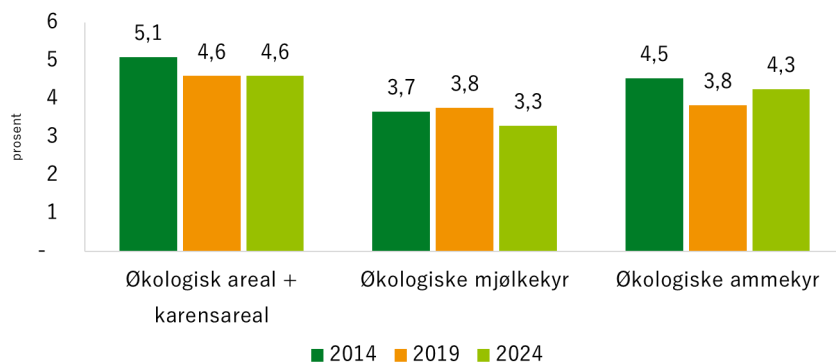
Tabell 6 Sauer og lam på utmarksbeite, antall dyr som er tapt på beite, antall dyr som er erstattet og utbetalt erstatningsbeløp. Kilde: Resultatkontrollen, Landbruksdirektoratet og Rovbase

2.4 Økologisk produksjon og omsetning

Fra 2023 til 2024 gikk økologisk areal og karensareal ned med 1 prosent, mens kun økologisk areal gikk opp med 3 prosent.

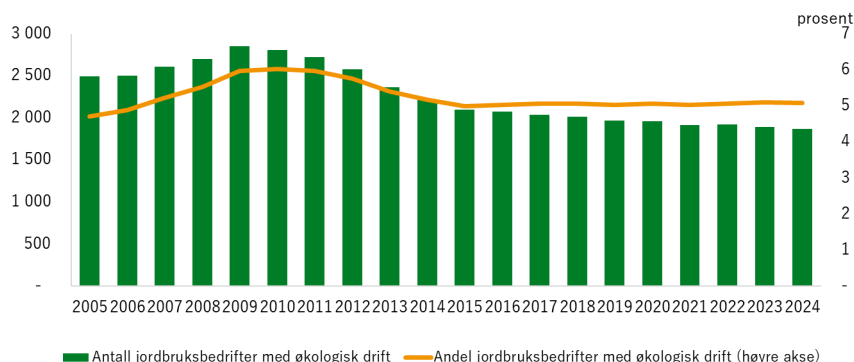
Antall økologiske ammekyr har økt med 35 prosent i perioden 2014-2024, men andelen økologiske ammekyr av totalt antall ammekyr i Norge er lavere i 2024 enn i 2014,

Antall økologiske melkekyr har gått ned med 17 prosent fra 2014 til 2024.

Figur 36 Økologisk produksjon i Norge i prosent av totalt areal/dyr.
Kilde: SSB og DEBIO Statistikk

Mens antall jordbruksbedrifter med økologisk drift har gått ned hvert år siden 2009, har andelen jordbruksbedrifter med økologisk drift flatet ut siden 2015. I 2024 var det 1 872 jordbruksbedrifter med økologisk produksjon og dette utgjorde 5,1 prosent av alle jordbruksbedriftene.

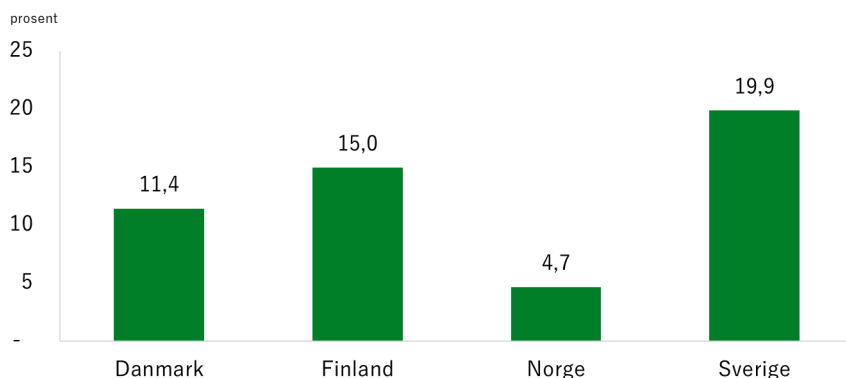

Figur 37 Antall jordbruksbedrifter med økologisk drift og under omlegging, og andel jordbruksbedrifter med økologisk drift i Norge. Kilde: SSB.

EU har et mål om at innen 2030 skal 25 prosent av jordbruksarealet brukes til økologisk jordbruksproduksjon. I de nordiske landene er det Sverige som ligger nærmest dette målet, men her har andelen gått ned fra 2021 til 2022.

Også i Danmark har andelen gått litt ned mens den har økt i Finland.

I EU var andelen 10,5 i 2022. Denne andelen har vært økende.

Figur 38 Andel økologisk areal av totalt jordbruksareal, 2022.
Kilde: FiBL

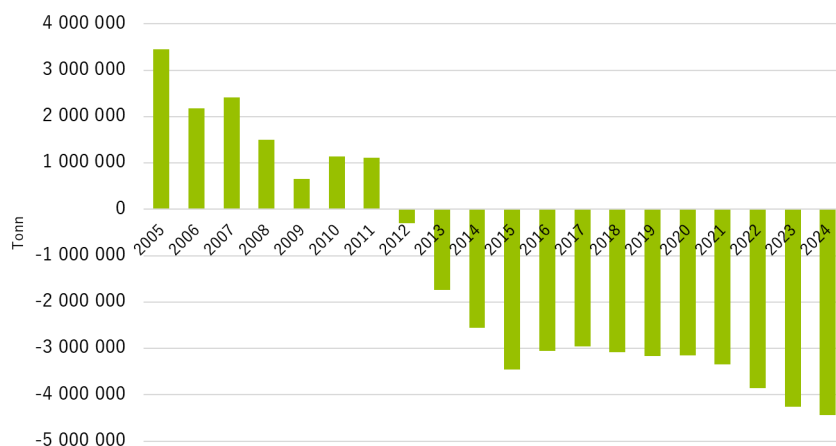

2.5 Skog

År	Stående kubikkmasse	Årlig tilvekst	Kvantum avvirket for salg	Avvirket kvantum som andel av årlig tilvekst
2004	720 789	25 540	8 182	32 %
2005	735 610	25 674	9 067	35 %
2006	747 945	25 526	7 282	29 %
2007	764 952	25 262	8 212	33 %
2008	783 982	24 897	8 070	32 %
2009	822 569	24 839	6 631	27 %
2010	842 419	24 606	8 322	34 %
2011	877 731	24 942	8 584	34 %
2012	894 133	25 274	8 787	35 %
2013	911 711	25 598	8 889	35 %
2014	929 393	25 912	9 808	38 %
2015	941 659	26 120	10 113	39 %
2016	952 104	25 819	10 304	40 %
2017	964 915	25 421	10 491	41 %
2018	974 453	24 906	10 836	44 %
2019	978 478	24 186	11 039	46 %
2020	987 535	24 061	10 242	43 %
2021	995 414	24 049	11 452	48 %
2022	998 735	23 995	11 517	48 %
2023	1 004 545	24 051	10 995	46 %

Stående kubikkmasse og årlig tilvekst av skog er basert på land-skogstakseringene, siste taksering var i 2015. Kvantum avvirket for salg har økt med om lag 34 prosent fra år 2004 til 2023, mens stående kubikkmasse har økt med 41 prosent fra år 2000 til 2021.

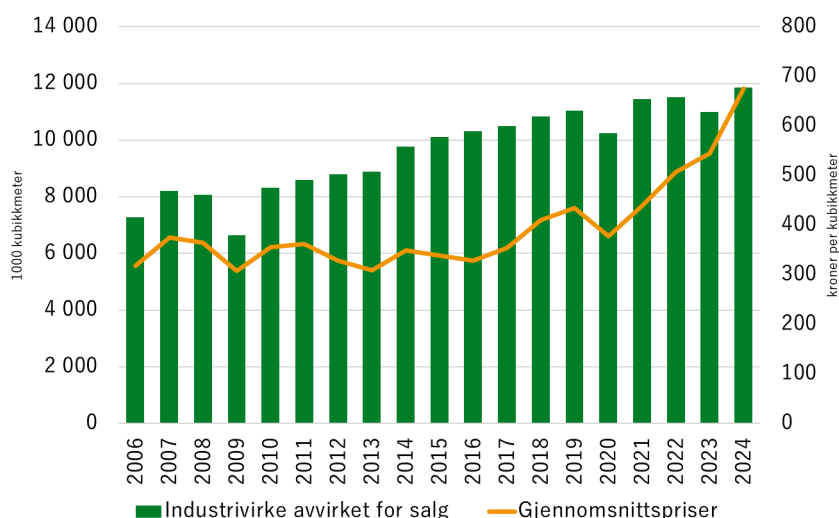
Tabell 7 Utvikling i stående kubikkmasse i norske skoger, årlig tilvekst og kvantum avvirket for salg. Kilde: SSB

I takt med nedbygging av norsk treforedlingsindustri har eksporten økt for tømmer, massevirke og flis. Importen er redusert med 69 prosent, mens eksporten av tømmer, massevirke og flis har økt med 684 prosent på 20 år.

Figur 39 Netto eksport av tømmer og trelast fra 2005—2024 (i tonn). Kilde: SSB

Både kvantum avvirket industrivirke for salg og pris per m³ har økt fra 2006 til 2024. Volumet har økt med 63 prosent fra 2006, og prisen har økt med 113 prosent fra 2006 til 2024.

Figur 40 Prisutvikling for industrivirke, og kvantum avvirket for salg fra 2006-2022. Kilde: SSB.

Omsetningen i skogbruk og skogindustri har økt med 82 prosent fra 2014 til 2022, mens omsetningen i skogbruket har økt med 60 prosent i samme periode. Det indikerer at selv med høye tømmerpriser er det lønnsomt å videreforedle tømmeret innenlands.

Produksjon i basisverdi. Løpende priser (mill. kr)					
	Skogbruk	Trelast- og trevare-industri	Produksjon av papir og papir-varer	Borregaard*	Totalt
2014	8 041	25 094	9 584	3 001	44 720
2015	8 089	26 866	13 539	3 032	51 526
2016	7 919	28 540	14 311	3 355	54 125
2017	8 540	29 312	14 590	3 494	55 936
2018	10 107	31 103	15 913	3 633	60 756
2019	10 829	31 406	16 858	3 834	62 927
2020	9 599	33 296	16 320	4 110	63 325
2021	11 269	42 310	15 955	4 560	74 094
2022	12 829	43 088	22 057	5 358	83 332
2023**		40 868	22 891	5 434	

Tabell 8 Produksjon i basisverdi** i millioner kroner, løpende priser, i skogvirke og videreforedling i Norge i perioden 2014-2022. Kilde; SSB

*Tall for Borregaard er hentet fra Proff.no, og er omsetning for hele konsernet, og ikke bare for produktene basert på trevirke omsatt i Norge.

**Ikke oppdaterte tall for skogbruk for 2023

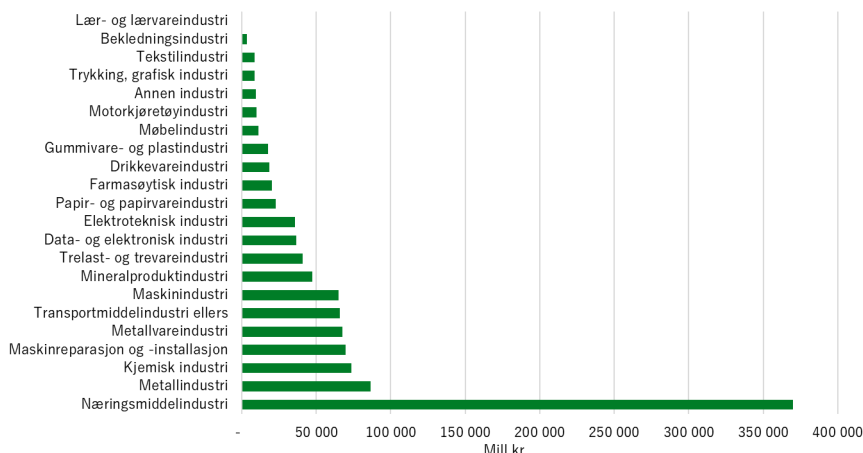

DEL 3

NÆRINGSMIDDELINDUSTRI

3.1 Økonomi og inntjening

Nærings- og nytelsesmiddelindustrien er fortsatt fastlandets største industri-sektor målt i omsetning, med en omsetningsverdi på 370 milliarder kroner, målt i løpende priser. Med dette stod næringen for 34 prosent av totalomsetningen fra all industri i Norge.

Figur 41 Omsetning i millioner kroner, løpende priser, i industrien i 2023. Kilde: SSB

Innenfor de enkelte sektorer av næringsmiddelindustrien utgjør fiskerisektoren den klart største delen når det gjelder omsetning, mens kjøttproduksjon og fôrvarer følger på plassene etter. Bearbeiding og konservering av fisk er enkeltsektoren som har hatt størst omsetningsvekst med hele 43 prosent fra 2021 til 2023, mens kjøttproduksjon på sin side har økt med 27 prosent. Samlet sett har norsk matindustri inklusive drikkevarer sett en vekst på 32 prosent i dette tidsrommet.

Figur 42 Omsetning i næringsmiddelindustrien i millioner kroner, løpende priser, 2023. Kilde: SSB

Det er flest sysselsatte i bearbeiding og konservering av fisk og fiskevarer med over 12 000 personer. Deretter følger kjøttindustrien og produksjon av bakeri- og pastavarer med henholdsvis 9 600 og 8 500 sysselsatte. Totalt sett er det nesten 47 000 sysselsatte i nærings- og nytelsesmiddelindustrien, og næringen står dermed for hele 22 prosent av all sysselsetting i norsk industri.

Figur 43 Sysselsatte i næringsmiddelindustri i 2024. Kilde: SSB

Antall sysselsatte	2010	2024	Endring 2024/2010
Produksjon, bearbeiding og konservering av kjøtt og kjøttvarer	11 238	9 602	-14,56 %
Bearbeiding og konservering av fisk, skalldyr og bløtdyr	9 413	12 216	29,78 %
Produksjon av bakeri- og pastavarer	8 537	8 449	-1,03 %
Bearbeiding og konservering av frukt og grønnsaker	1 491	1 655	11,00 %
Produksjon av vegetabiliske og animalske oljer og fettstoffer	688	868	26,16 %
Produksjon av meierivarer og iskrem	5 559	6 128	10,24 %
Produksjon av kornvarer, stivelse og stivelsesprodukter	709	736	3,81 %
Produksjon av drikkevarer	4 391	3 265	-25,64 %
Produksjon av andre næringsmidler (f.eks ferdigmat og sukkervarer)	4 063	4 592	13,02 %
Produksjon av fôrvarer	2 024	2 538	25,40 %
Totalt	48 113	50 549	4,0 %

Tabell 9 Utvikling i antall sysselsatte i næringsmiddelindustri etter sektor fra 2010 til 2024. Kilde: SSB

Fiskeindustrien har hatt størst økning i antall sysselsatte fra 2010 til 2024 med hele 2 800 personer, noe som tilsvarer en prosentvis vekst på 30 prosent. Kjøttproduksjon på motsatt side, har derimot sett en nedgang på over 1 600 personer i samme tidsrom.

	Jordbruksbasert næringsmiddelindustri	Fiskeriindustri	Tre- og papirindustri	Øvrig industri
Østfold	24 %	0 %	9 %	67 %
Akershus	24 %	2 %	4 %	69 %
Oslo	34 %	1 %	2 %	63 %
Buskerud	9 %	0 %	7 %	84 %
Innlandet	23 %	1 %	21 %	56 %
Vestfold	22 %	0 %	6 %	72 %
Telemark	8 %	0 %	4 %	88 %
Agder	11 %	1 %	12 %	76 %
Rogaland	18 %	3 %	5 %	75 %
Vestland	12 %	6 %	4 %	78 %
Møre og Romsdal	9 %	11 %	2 %	77 %
Trøndelag	23 %	11 %	11 %	55 %
Nordland	10 %	24 %	24 %	61 %
Troms	25 %	29 %	29 %	44 %
Finnmark	14 %	47 %	47 %	37 %

Tabell 10 Sysselsetting innenfor ulike industrinæringer i 2024 per fylke. Kilde: SSB

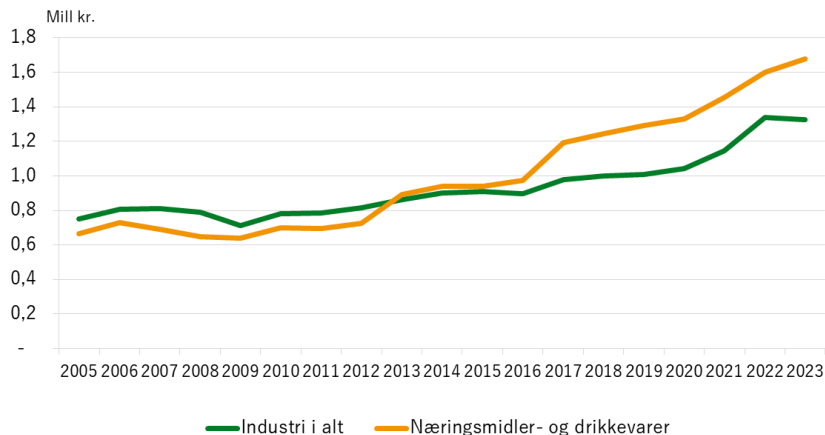
Tabellen viser andelen sysselsatte i jordbruksbasert næringsmiddelindustri, fiskeindustri, skogindustri og annen industri fordelt på fylker. Tabellen viser at i Oslo utgjør sysselsettingen i næringsmiddelindustri basert på

råvarer fra jordbruket 33 prosent av all industrisysselsetting. Dette henger sammen med at mange hovedkontorer er lokalisert i fylket. I Troms og Finnmark fylke er det fiskeriindustrien som sysselsetter flest innen industrien med henholdsvis 29 og 47 prosent. I

Innlandet fylke er det flest sysselsatte i næringsmiddelindustri basert på råvarer fra jordbruket og i skogindustrien, henholdsvis 23 prosent og 21 prosent av total industrisysselsetting.

Bearbeidsingsverdi, også kalt verdiskapning er et mål på arbeidsproduktivitet. Bearbeidsingsverdi regnes som summen av produksjonsverdi fratrasket kjøp av varer og tjenester (for andre varer og tjenester enn de som er kjøpt direkte for videresalg) og korrigert for endringer i beholdningen av råvarer og konsumvarer. Offentlige tilskudd for tilvirkede/solgte varer og andre offentlige tilskudd/refusjoner er inkludert. Figuren viser at arbeidsproduktiviteten i næringsmiddel- og drikkevareindustrien har vært større enn for all industri i perioden 2013 til 2023. Veksten i arbeidsproduktiviteten i næringa drives særlig av økt arbeidsproduktivitet innenfor fiskeindustrien.

Tre av de ti største bedriftene i Norge til hører verdikjeden for matvarer når vi sorterer på omsetning. Yara er fjerde største virksomhet i Norge, og produserer gjødsel for det norske og det internasjonale markedet. Dagligvareaktører som NorgesGruppen og Reitangruppen er på henholdsvis 7. og 8. plass, mens næringsmiddelprodusenter som Nortura og Tine finner man på henholdsvis på 38. plass og 44. plass.

Figur 44 Bearbeidsingsverdi per sysselsatt for industri og næringsmiddelindustri fra 2005 til 2023. Kilde: SSB

Selskap	Rangering	Omsetning	Driftsres.	Res. Margin i %	Ansatte
Equinor	1	1 131 757	125 705	11,1 %	23 449
Norsk Hydro	2	198 263	2 804	1,4 %	33 000
DNB Bank	3	184 452	39 479	21,4 %	10 617
Yara International	4	164 176	570	0,3 %	17 900
Aker BP	5	144 354	14 105	9,8 %	2 727
Statkraft	6	123 559	26 055	21,1 %	6 199
NorgesGruppen	7	111 984	3 174	2,8 %	31 302
Reitangruppen	8	106 069	523	0,5 %	7 780
Telenor	9	80 452	15 380	19,1 %	11 000
Total E&P Norge	10	72 901	11 790	16,2 %	102
Orkla	12	67 927	1 545	8,0 %	19 671
Coop Norge	15	60 927	228	0,4 %	4 271
Gjensidige	27	536 952	4 130	11,2 %	4 001
Austevoll Seafood	33	33 731	344	1,0 %	8 456
Lerøy Seafood Group	37	30 870	211	0,7 %	6 013
Nortura	38	30 786	134	0,4 %	4 472
Salmar	42	28 219	3 402	12,1 %	2 506
Tine Gruppen	44	26 926	1 214	4,5 %	5 136
Bama-Gruppen	51	23 076	404	1,8 %	2 878
Felleskjøpet Agri	57	20 533	-4	0,0 %	2 510
Glommen Skog	85	15 144	433	2,9 %	132
Norske Skog	96	13 524	481	3,6 %	2 161
Moelven Industrier	99	12 935	254	2,0 %	3 256
Fatland Holding	203	6 146	174	2,8 %	695
Felleskjøpet Rogaland Agder	307	3 937	41	1,0 %	567
Gartnerhallen	326	3 754	11	0,3 %	23
Viken Skog	346	3 492	133	3,8 %	626

Tabell 11 Et utvalg av de 500 største virksomheter Norge i 2023. Kilde: Kapital.no

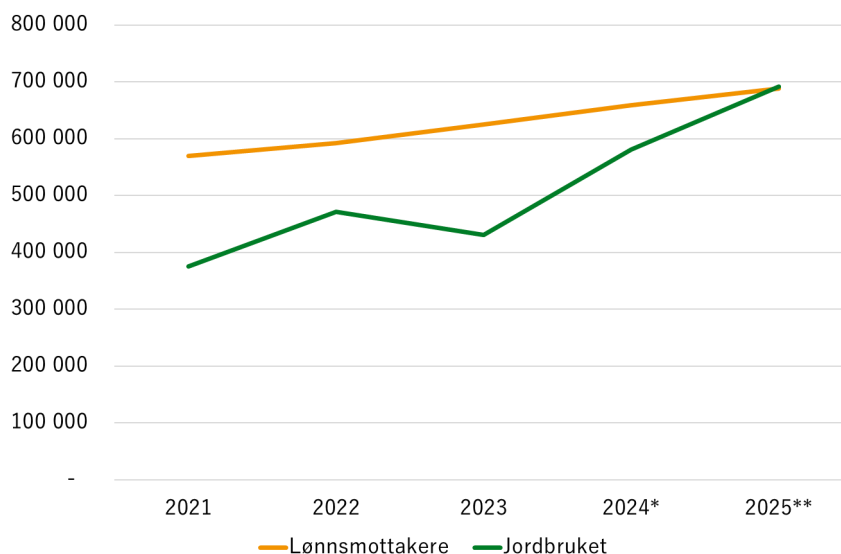

■■■■■■■ DEL 4

LANDBRUK I SAMFUNNET

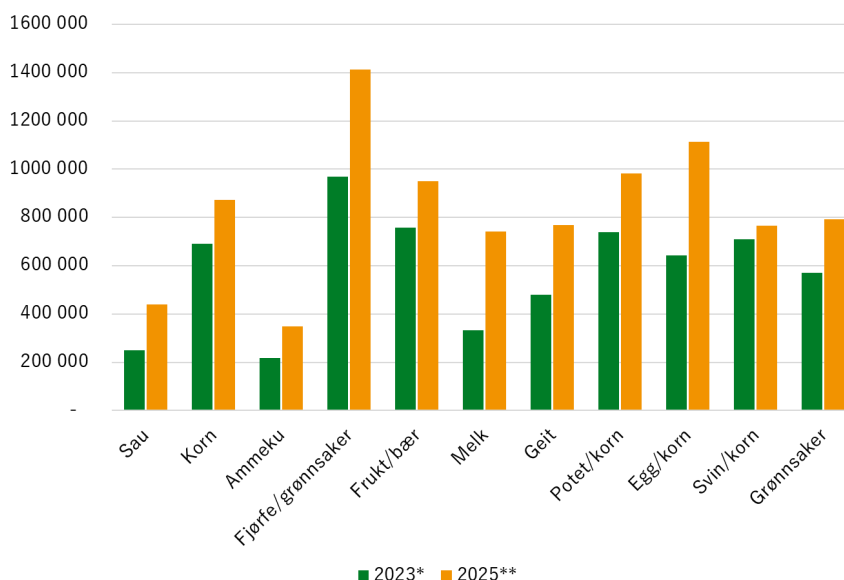
4.1 Omsetning og inntekt

Nivåsammenligningen er med utgangspunkt i stortingsbehandling av stortingsmelding 11 (2023-32024) i april 2024 og stortingsmelding 10 (2024-2025) i april 2025, der bl.a. familieårsverk erstatter årsverk, avsetning til fornying av avskrivbar kapital trekkes fra, årsverket reduseres til 1700 timer fram mot 2027 og årsresultatet er normert opp med 20 prosent. Sammenligningslønn er 2-9 desil av lønnsfordelingen i Norge.

Figur 45 Sammenligning mellom familieårsverksinntekt i jordbruket og lønsmottaker inntekt i Norge 2021 til 2025. 2024 er basert på foreløpig regnskap og 2025 er et budsjettestimert. Kilde: Totalkalkylen 1b, tabell 1.1.

Årsresultat per familieårsverk for hovedproduksjonene i jordbruket i 2023 og 2025 før årets jordbruksoppgjør. Figuren viser at melk har hatt best utvikling fra 2023 til 2025. Fjørfe/grønnsaker har det høyeste årsresultatet i 2025.

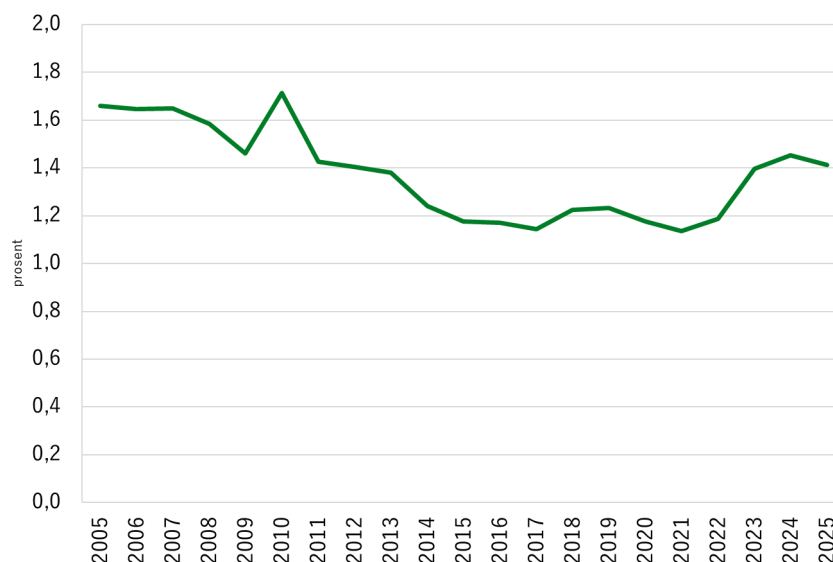
* 1845 timer i et årsverk

** 1810 timer i et årsverk

Figur 46 Referansebrukerberegningene 2025 Beregninger basert på driftsgranskingene Tabell 1A. Årsresultat per familieårsverk inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Framregning, inklusive volumframregninger fra regnskapsåret 2023.

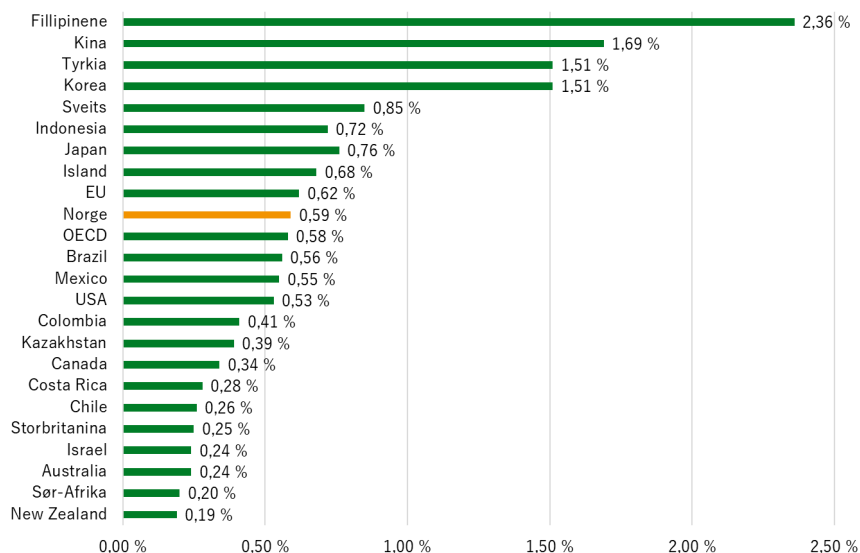
4.2 Næringsstøtte

I løpet av de siste 20 årene har landbrukets andel av statsbudsjettet gått ned fra 1,7 prosent til 1,4 prosent. Landbruks- og matdepartementets budsjettkapittel 1150 utgjør litt over 28 milliarder kroner i 2025, tilsvarende 1,4 prosent av statsbudsjettet uten netto overføringer fra Statens Pensjonsfond Utland (SPU). Tilskudd til landbruket har økt med i underkant av 160 prosent, mens statsbudsjettet har økt med litt over 200 prosent, slik at veksten i overføringer til jordbruket har økt mindre enn statens totale utgifter.

Figur 47 Statsstøtte til norsk landbruk over kapittel 1150 (årlige jordbruksoppgjør) som andel av totale utgifter for statsbudsjettet, uten statens pensjonsfond utland. Kilde: Statsbudsjettet

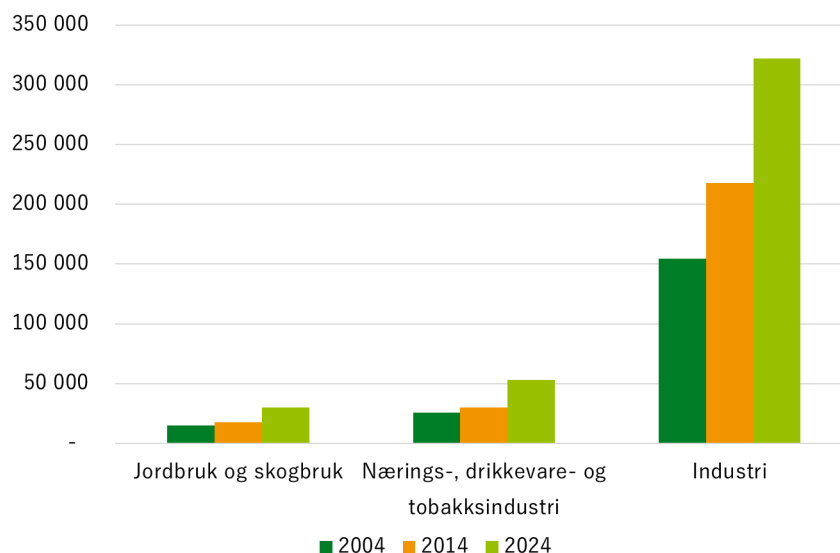
Figuren viser overføringer til landbruket i Norge som andel av BNP sammenlignet med noen land i OECD. Tallene viser at Norge ligger noe lavere enn EU når det gjelder budsjettstøtte til landbruket som andel av BNP.

Figur 48 Overføringer til landbruket for noen OECD land.
Kilde: <https://www.compareyourcountry.org/support-for-agriculture/en/0//ranking/>

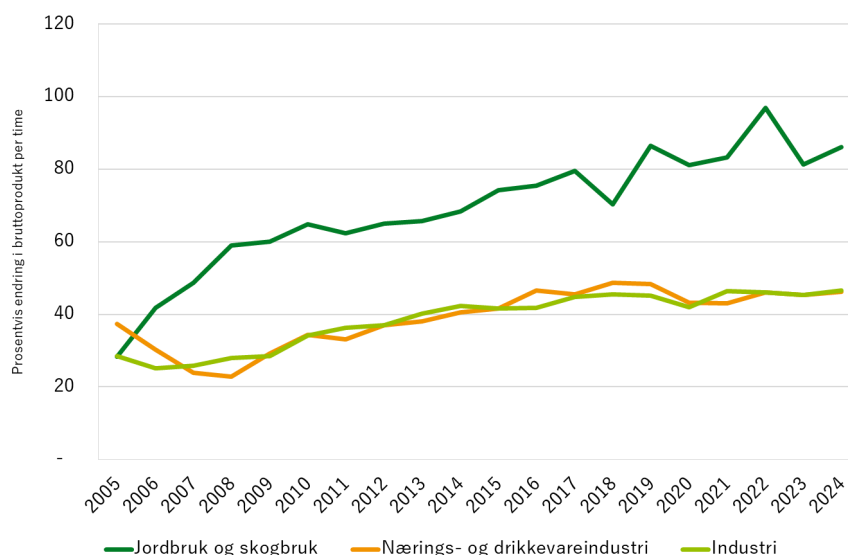
4.3 Produktivitet i jordbruk, skogbruk og tilhørende industri

Jordbruk, skogbruk, og næringsmiddelindustrien har økt sitt bidrag til BNP årlig fra 2004 til 2024. Industriproduksjonen i Norge er en viktig sektor for fortsatt økonomisk utvikling.

Figur 49 Bruttoprodukt i basisverdi i løpende millioner kroner.
Kilde: SSB, Produksjon og inntekt etter næring.

Produktivitetsutviklingen i jordbruk, skogbruk, næringsmiddelindustri og all industri, viser at både landbruk og næringsmiddelindustri har en bedre produktivitetsutvikling enn industrien i Norge de siste 19 årene. Produktivitetsutviklingen i landbruket skyldes både at det blir færre og større bruk og at landbruket er dyktige på å ta i bruk moderne teknologi, som melkerobot, gps-systemer og moderne hogstmaskiner.

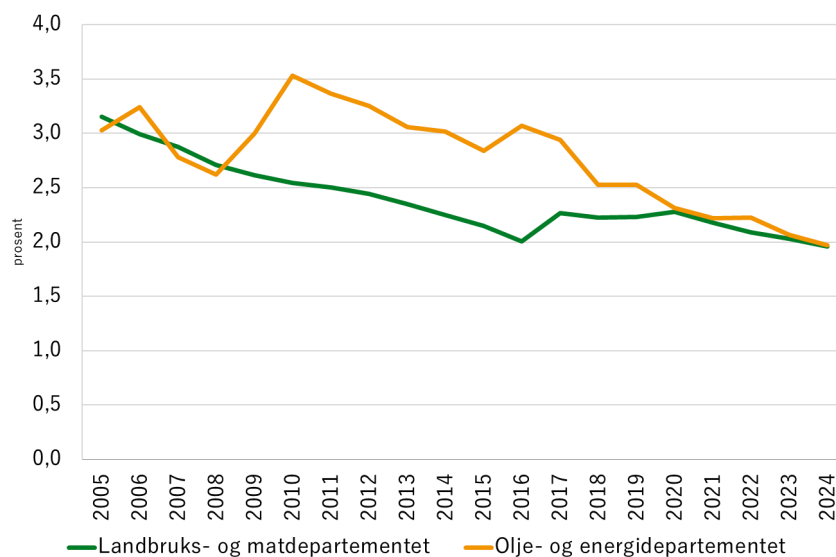

Figur 50 Produktivitetsutvikling i jordbruk, skogbruk og næringsmiddelindustri, målt i bruttoprodukt per timeverk for perioden 2005—2024.
Kilde: SSB.

4.4 Innovasjon og FoU

Figuren viser at bevilgninger til FoU har falt i energisektoren, og i landbruket etter 2005.

Figur 51 FoU-bevilgninger for Landbruks- og matdepartementet og Energidepartementet som andel av totale FoU-bevilgninger. Kilde: SSB

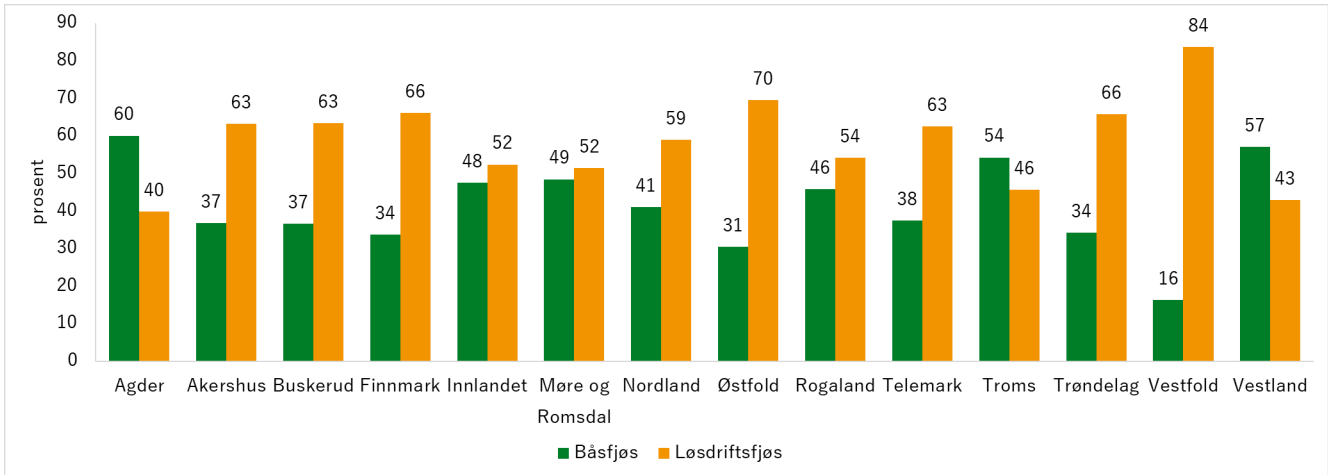

4.5 Investeringer

I 2024 ble det bevilget en ekstra ramme til inveseteringer i løsdriftsfjøs. Midlene gikk til Rogaland, og Møre og Romsdal. Rammen for tilskudd til investeringer har økt med 60 prosent fra 2022 til 2024.

Fylke	Fylkesvise rammer		Nasjonal ramme	Totalt
	Tradisjonelt jord- og hagebruk	Andre landbruks-baserte næringer	Tilskudd til løsdriftsinvesteringer	
Østfold	46 467 575	1 890 000		48 357 575
Oslo og Akershus	36 092 716	4 218 842		40 311 558
Innlandet	170 711 750	13 015 445		183 727 195
Buskerud	40 472 940	5 073 110		45 546 050
Vestfold	37 025 189	9 029 000		46 054 189
Telemark	32 848 900	10 906 856		43 755 756
Agder	61 113 600	9 395 745		70 509 345
Rogaland	93 356 739	7 049 000	91 050 000	191 455 739
Vestland	161 266 505	9 378 000		170 644 505
Møre og Romsdal	86 974 450	4 730 000	10 000 000	101 704 450
Trøndelag	194 176 146	10 210 000		204 386 146
Nordland	75 931 962	10 732 843		86 664 805
Troms	46 084 465	1 662 787		47 747 252
Finnmark	14 982 500	1 991 500		16 974 000
Totalt	1 097 505 437	99 283 128	101 050 000	1 297 838 565

Tabell 12 Tilskudd til investeringer i landbruket i 2024 i løpende priser fordelt på fylke. Kilde: Innovasjon Norge

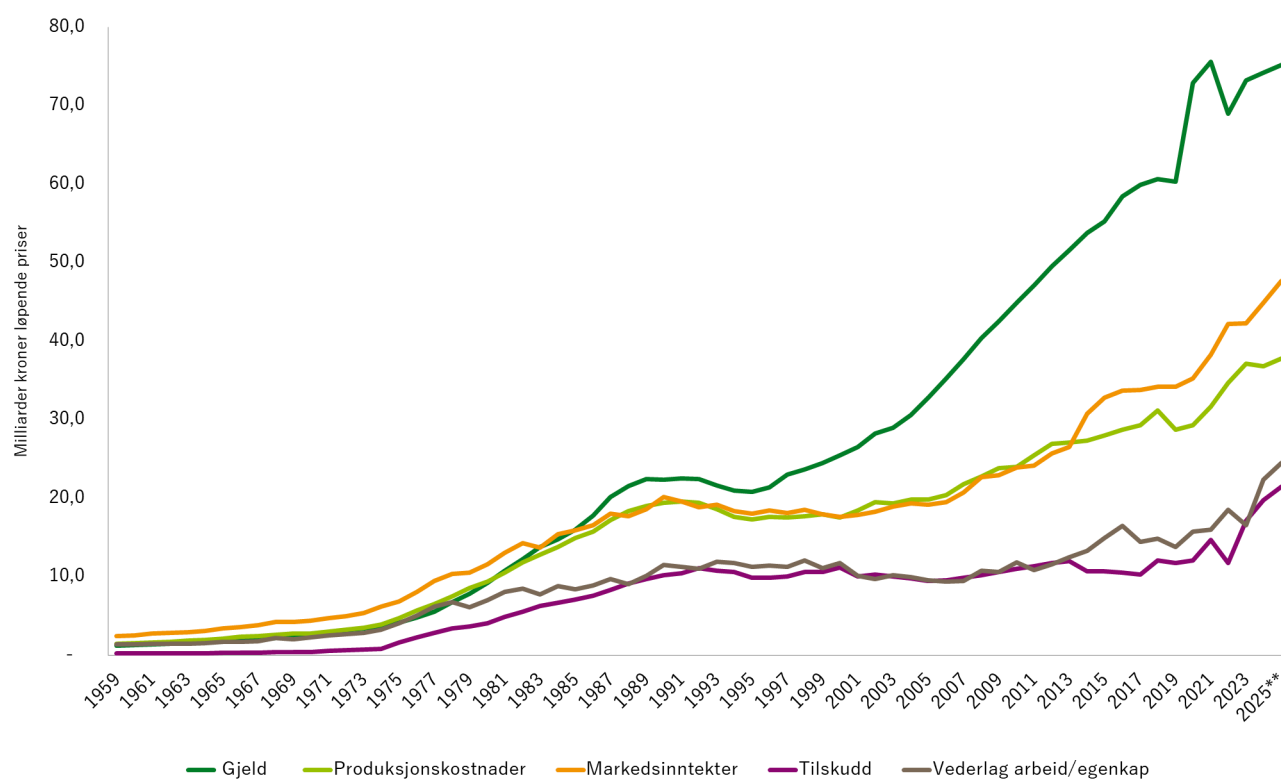

Figur 52 Andel båsfjøs og løsdriftsfjøs per fylke, 2024. Kilde: Tine

I 2024 var det 5 323 aktive melkeprodusenter som leverte melk til et meieri. Av disse var det 2 430 det vil si 45 prosent, som hadde båsfjøs og 2 920 det vil si 54,9 prosent, som hadde løsdriftsfjøs. Størst andel løsdrift er det i Vestfold, hvor 84 prosent av melkeprodusentene har lagt om til løsdrift. Lavsete andel er i Agder hvor kun 40 prosent har lagt om. Det er også lav andel i Troms og i Vestland fylke med henholdsvis 46 prosent og 43 prosent som har lagt om.

Gjelden i jordbruket øker. Fra 2005 til 2025 har gjelda økt med 129 prosent. Samtidig har kostnadene økt med 91 prosent, og markedsinntektene med 149 prosent. Tilskuddene har økt med 125 prosent, og totalt vederlag til arbeid og kapital har økt med 156 prosent.

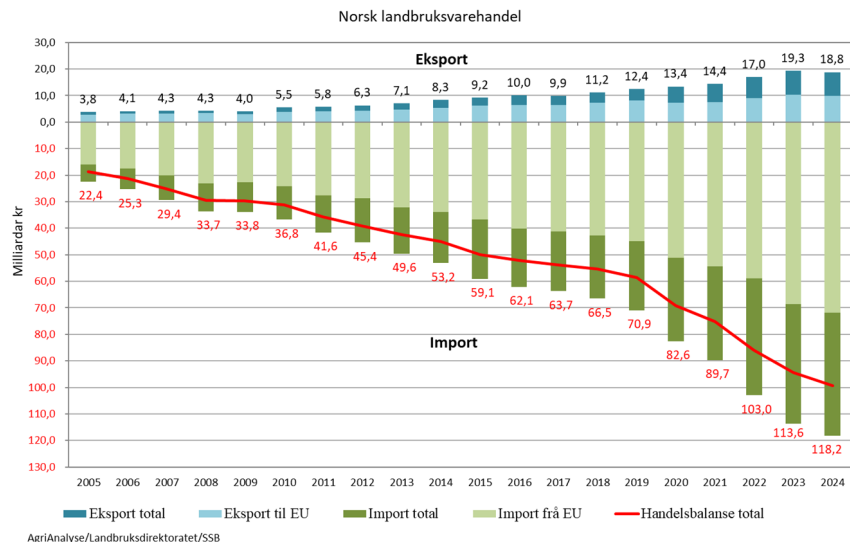
Figur 53 Utvikling av gjennomsnittlig gjeld, markedsinntekter og tilskudd samt produksjonskostnader og vederlag til arbeid og kapital. Kilde: Totalkalkylen for jordbruket

4.6 Import og eksport

Handelen med landbruksvarer har økt markant utover 2000-tallet. Norge importerte landbruksvarer for 118,2 milliarder kroner i 2024, som er en vekst på 4 prosent fra 2023.

Norsk eksport gikk ned med 3 prosent fra 2023 til 2024. EU er den største handelspartneren til Norge på landbruksvarer. Importen fra EU var 71,9 milliarder kroner i 2024, og det utgjorde 61 prosent av den samlede importverdien. Den norske eksporten til EU var på 9,9 milliarder kroner, som tilsvarer 53 prosent av samlet norsk eksportverdi.

Det norske handelsunderskuddet på landbruksvarer var 99,4 milliarder kr i 2024, mot 13,2 i år 2000.

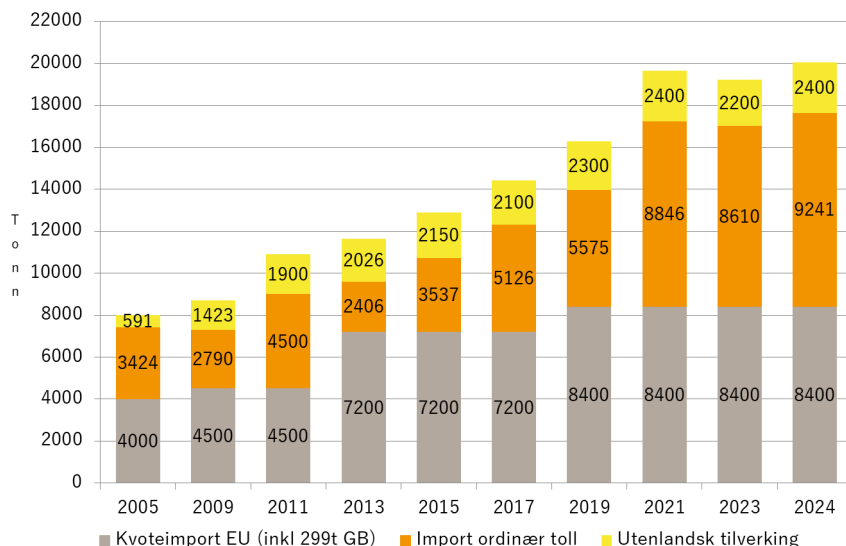
Figur 54 Norsk landbruksvarehandel.

Kilde: AgriAnalyse/Landbruksdirektoratet/SSB

Verdens produksjon av kjøtt, fordelt på dyreslag viser at produksjonen av svinekjøtt har økt mest. Ser vi tilbake til 2005 (Landbruksbarometeret 2023) er det fjørfekjøtt som har økt mest, med hele 84 prosent.

	2020	2021	2022	2023	2024	Endring fra 2020
Storfe	72	72	74	76	78	8,5 %
Fjørfe	137	135	139	143	150	9,3 %
Svin	105	122	125	123	124	18,4 %
Småfe	16	17	17	17	17	6,3 %
Totalt	330	346	355	359	369	11,9 %

Tabell 13 Verdens produksjon av kjøtt fordelt på dyreslag fra 2005 til 2024, i millioner tonn. Kilde: Landbruksdirektoratet

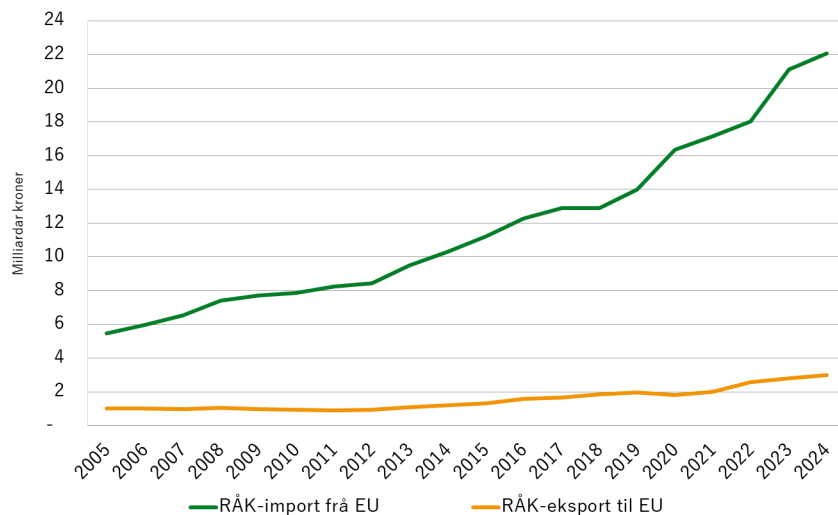
Det er store tollfrie kvoter på ost og figuren viser importen av ost fordelt på kvoteimport fra EU/Storbritannia, import til ordinær toll og import under ordninga for utenlandsk bearbeiding. I 2024 kom 99 prosent av den importerte osten fra EU. (EFTA har også en ostekvote på 200 tonn).

Figur 55 Import av ost til Norge. Kilde: AgriAnalyse/Landbruksdirektoratet/SSB

År	Norsk storfe- produksjon	Importert storfekjøtt (HS:02.01 og 02)	Importandel av forbruket	Norsk saue- produksjon	Importert lammekjøtt(HS:02.04)	Importandel forbruket
2005	86 960	5 364	6 %	25 398	640	2 %
2006	87 235	4 938	5 %	24 610	451	2 %
2007	84 244	9 432	10 %	22 929	2 725	11 %
2008	86 097	10 695	11 %	23 638	4 575	16 %
2009	84 783	7 451	8 %	23 926	1 300	5 %
2010	83 505	5 354	6 %	24 435	1 265	5 %
2011	81 638	10 326	11 %	23 382	1 543	6 %
2012	77 982	17 656	18 %	22 777	2 694	11 %
2013	83 651	13 921	14 %	23 555	3 220	12 %
2014	78 732	11 528	13 %	24 151	2 393	9 %
2015	79 672	22 359	22 %	25 555	1 604	6 %
2016	81 676	21 499	21 %	25 987	874	3 %
2017	85 198	16 219	16 %	27 442	346	1 %
2018	89 395	10 454	10 %	26 970	699	3 %
2019	87 008	10 351	11 %	24 282	481	2 %
2020	85 295	16 190	16 %	24 561	289	1 %
2021	87 736	21 368	20 %	24 369	813	3 %
2022	92 098	14 857	14 %	23 480	808	3 %
2023	90 937	8 701	9 %	22 661	1 064	4 %
2024	84 633	7 403	8 %	21 877	667	3 %

Tabell 14 Norsk produksjon, import og importandel av engrosforbruket på storfekjøtt og lammekjøtt.

Kilde: AgriAnalyse/Landbruksdirektoratet/SSB og BFJ resultatkontrollen

Figur 56 Samhandelen RÅK-varer med EU, tabell 1 i protokoll 3.
Kilde: AgriAnalyse, SSB og Landbruksdirektoratet.

RÅK-varer er definerte bearbejdede landbruksvarer som regulert i Protokoll 3, tabell 1 i EØS-avtalen. Varene inngår i den frie vareflyten i EØS, men med råvarepriskompensasjon. Eksempel på RÅK-varer er sjokolade, iskrem, bakervarer som deiger, brød og pizza, smaks-tilsatt yoghurt og drikkeprodukt som sjokolademelk. Norge gir land med Frihandelsavtaler tilnærmet like vilkår på RÅK-varer som EU har. Det er handelen med EU som utgjør det mest av RÅK-handelen, og importverdien fra EU var 22,1 milliarder kr i 2024, av en samlet import av RÅK-varer på 26,6 milliarder kr. Importen av RÅK-varer har økt betydelig utover hele 2000-tallet.

Land	Importverdi i kr	Land	Eksportverdi i kr
Danmark	11 417 932 592	Sverige	3 258 027 883
Sverige	9 478 156 419	Danmark	2 608 904 582
Nederland	9 269 730 623	Storbritannia	1 918 695 720
Brasil	7 079 959 065	Island	1 374 507 319
Frankrike	6 861 362 013	Tyrkia	1 189 445 550
Tyskland	6 120 355 382	USA	1 142 676 892
Spania	5 588 015 015	Tyskland	959 684 573
Italia	5 465 949 837	Færøyene	933 917 900
Storbritannia	5 424 934 591	Nederland	684 447 137
Polen	4 779 032 262	Kina	455 974 975
Øvrige land	46 683 254 813	Øvrige land	4 268 525 983
Totalt	118 168 682 612	Totalt	18 794 808 514
Del av importverdi 10 største	60 %	Del av eksportverdi 10 største	77 %

Tabell 15 Norges 10 største handelspartnere etter import- og eksportverdi av landbruksvarer i 2024.
Kilde: AgriAnalyse, SSB og Landbruksdirektoratet

	2015	2017	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Handlebeløp (mill kr)	14 109	15 092	16 041	1 968	2 500	10 376	9 346	11 032
Antall dagsturer (1 000)	7 527	8 630	9 554	1 458	1 672	5 656	4 718	5 142

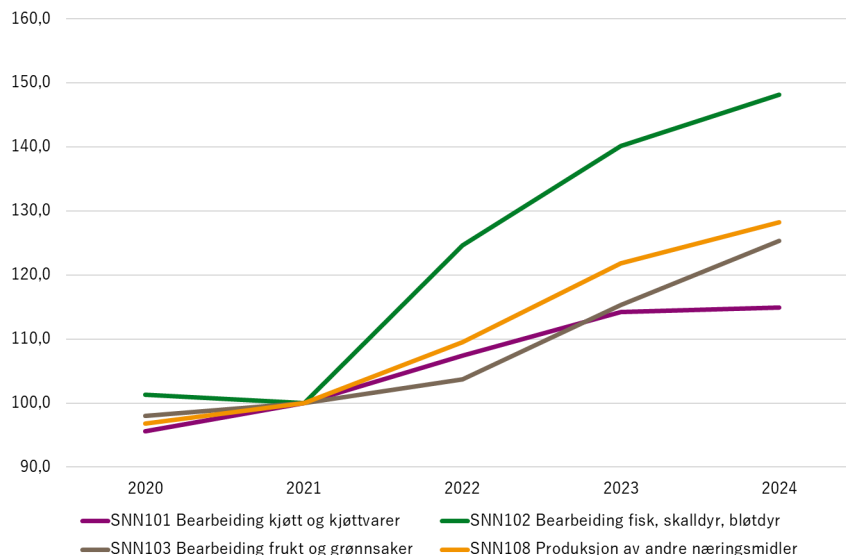
Tabell 16 Grensehandelen. Andelen dagsturer og handlebeløp.
Kilde: SSB

4.7 Matvarepriser

Produsentprisindeksen (PPI) måler prisutviklingen på varer i produsentleddet ved salg til det norske markedet og eksport. Det vil si prisen næringsmiddelindustrien mottar ved salg av sine varer til engros- og detaljistleddet.

Figuren viser at næringsmiddelindustrien har hatt en høy prisvekst på varer de selger de seneste årene, men at prisøkningen er særlig markant for fiskeindustrien.

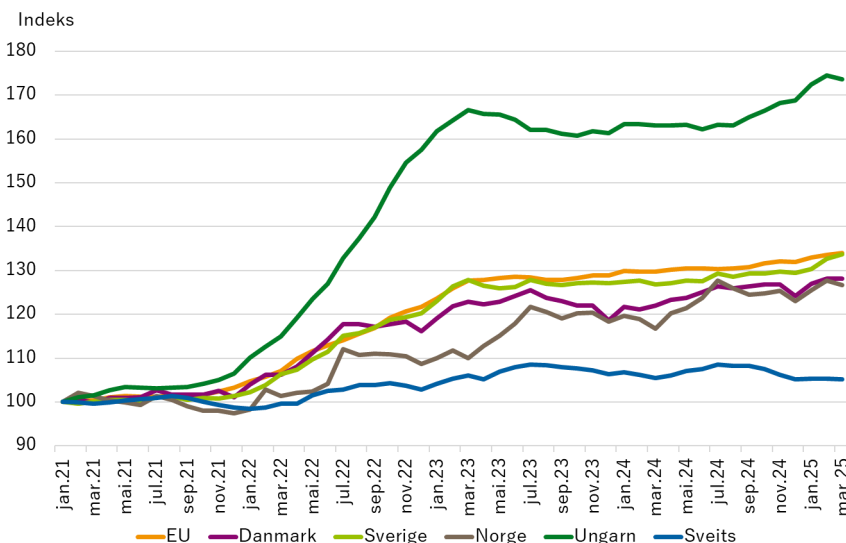
Siden 2021 så har prisene til fiskeindustrien økt med nesten 50 prosent.

Figur 57 Produsentprisindeks for utvalgte sektorer i næringsmiddelindustrien. 2020-2024 (2021=100). Kilde: SSB

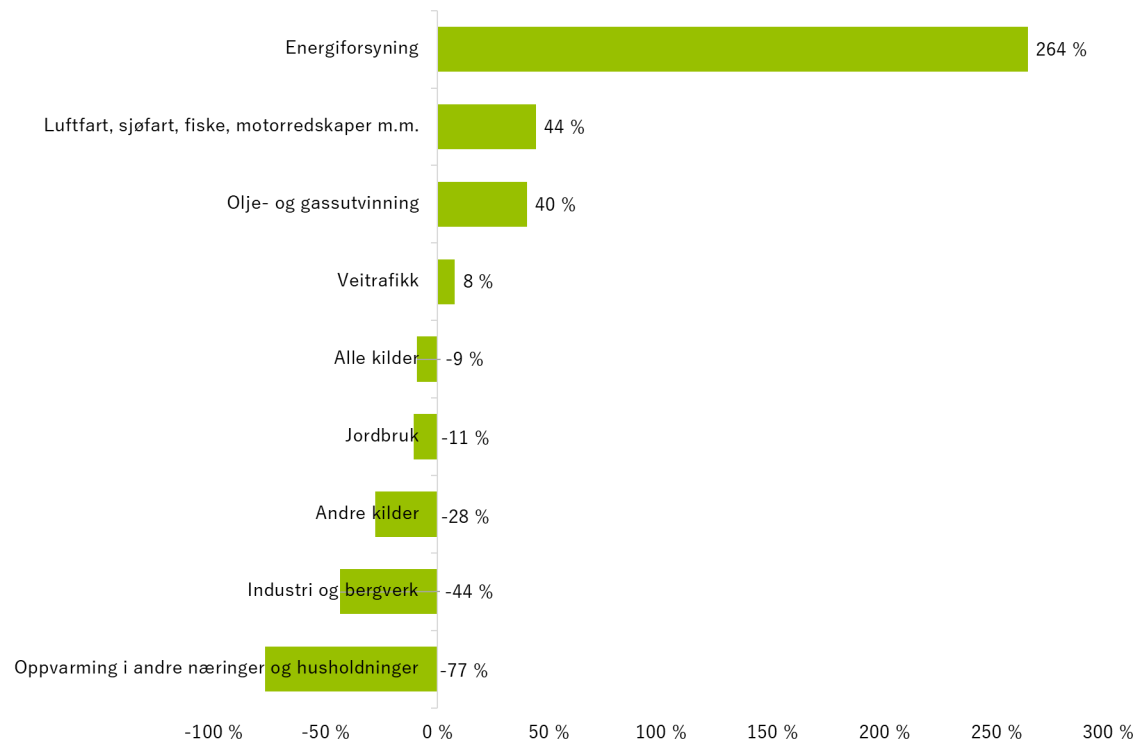
Høye matvarepriser, har i kjølvannet av koronapandemien og energikrisen i Europa, preget norske husholdninger de siste årene. Selv om det har vært en kraftig prisvekst på mat- og drikkevarer i Norge fra januar 2021 til mars 2025 på nesten 28 prosent, så ligger vi fremdeles under snittet for EU samlet, som har sett en prisvekst på om lag 34 prosent i samme periode. Blant våre skandinaviske naboland har Sverige sett en prisvekst på rundt 33 prosent, mens Danmark i likhet med Norge har en noe lavere prisvekst på 28 prosent.

Ungarn er landet med høyest matinflasjon i EU, med en prisvekst på 75 prosent fra januar 2021 til mars 2025. Sveits skiller seg ut på motsatt side med lav matinflasjon på «kun» 5,3 prosent.

Figur 56 Konsumprisindeks for mat- og drikkevarer. Januar 2021- mars 2025. (jan.21=100). Kilde: Eurostat og SSB

4.8 Klima

Figur 58 Endring i prosent fra 1990 til 2024 i utslipp av klimagasser fra ulike sektorer. Kilde: SSB

Jordbruket har redusert sine klimagassutslipp med 11 prosent fra 1990 til 2024.

DEL 5

NORDMENNS

SPISEVANER OG HELSE

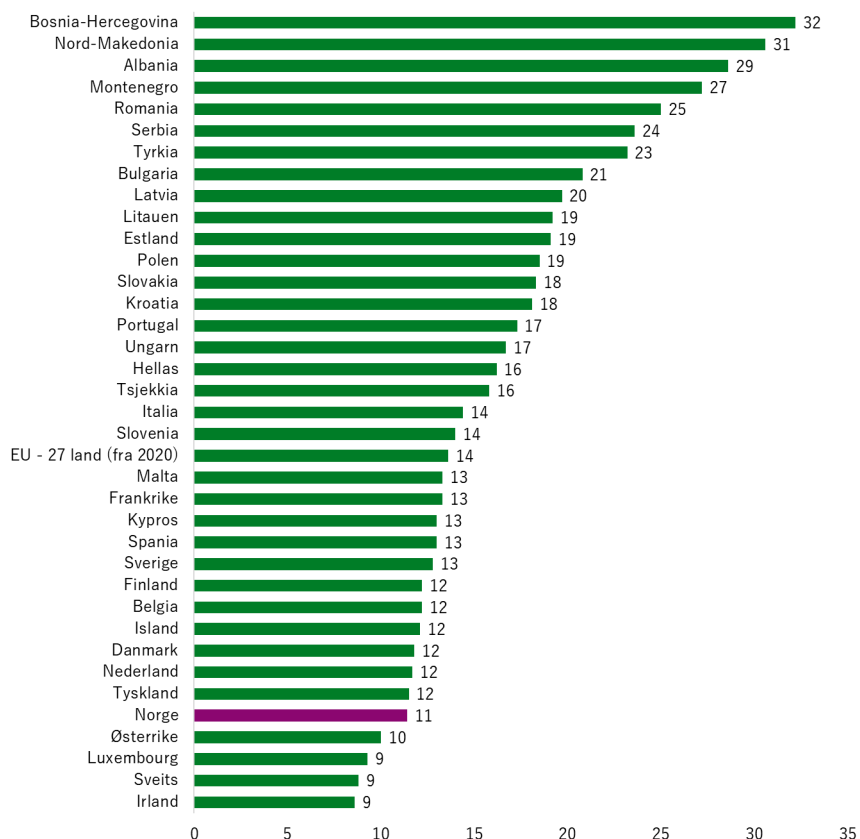
5.1 Forbruk i Norge

Matvareindeksen viser at matvareprisene har økt i pris siden 2015. Prisen på melk, ost og egg har økt minst når man ser bort fra sukker, syltetøy osv. Prisen på fisk og sjømat har økt mest når man holder oljer og fett utenfor.

	2015	2024	Endring
Brød og kornprodukter	100	135,5	36 %
Kjøtt	100	136,3	36 %
Fisk og sjømat	100	163,4	63 %
Melk, ost og egg	100	128,9	29 %
Oljer og fett	100	166,6	67 %
Frukt	100	135,9	36 %
Grønnsaker	100	139,1	39 %
Sukker, syltetøy, honning, sjokolade og sukkervarer	100	116,5	17 %
Andre matvarer	100	131,7	32 %

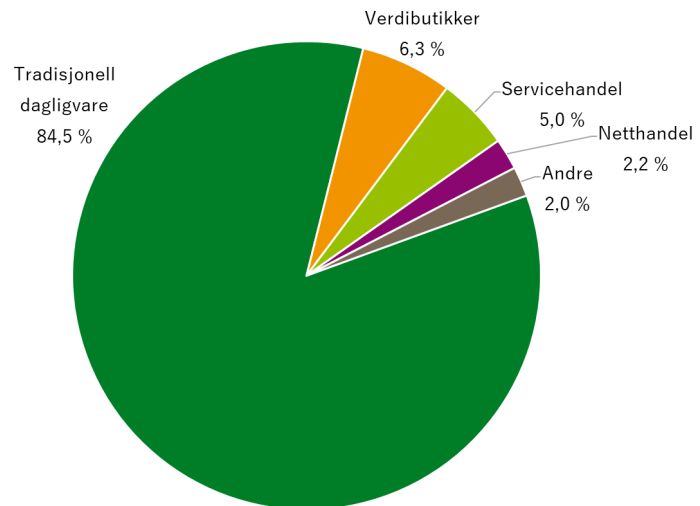
Tabell 17 Matvareindeksen, etter varegruppe. Konsumprisindeks (2015=100). Kilde: SSB

Andelen av inntekt brukt på mat avtar med økende velstand i et land. Norge ligger på 11,4 prosent av total inntekt brukt på mat og drikke, mens Bosnia-Hercegovina ligger på 32,2 prosent.

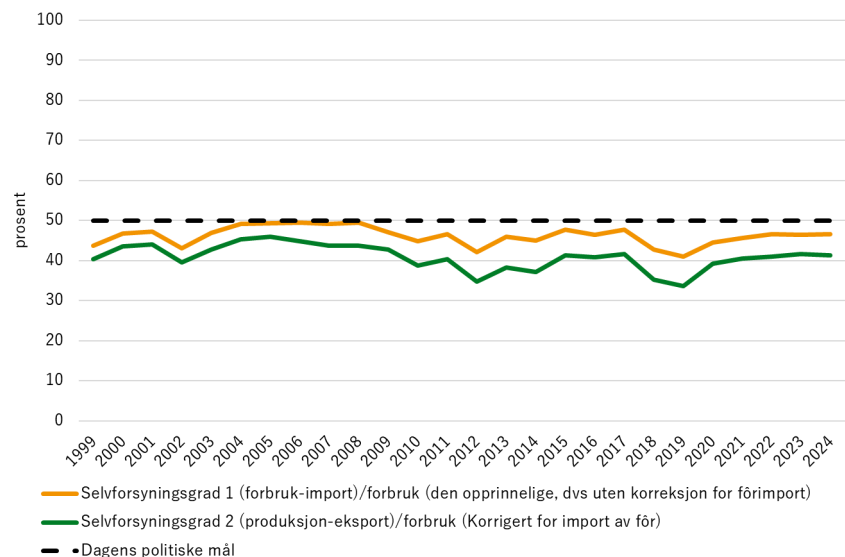
Figur 59 Andelen av inntekten brukt på mat for noen land i 2022. Kilde: Eurostat

De tre store dagligvarekjedene har hatt lik utvikling i markedet slik at forholdet dem i mellom ikke er endret, men de har ikke lenger monopol på dagligvaremarkedet. Andre aktører er i vekst, blant annet netthandel, servicehandel og verdibutikker. Verdibutikker er butikker som Europris, Nille og Normal. Normal Norge AS ble introdusert i Norge i 2016 og hadde i 2023 en omsetning på 4,8 millioner kroner, som er en dobling fra 2022.

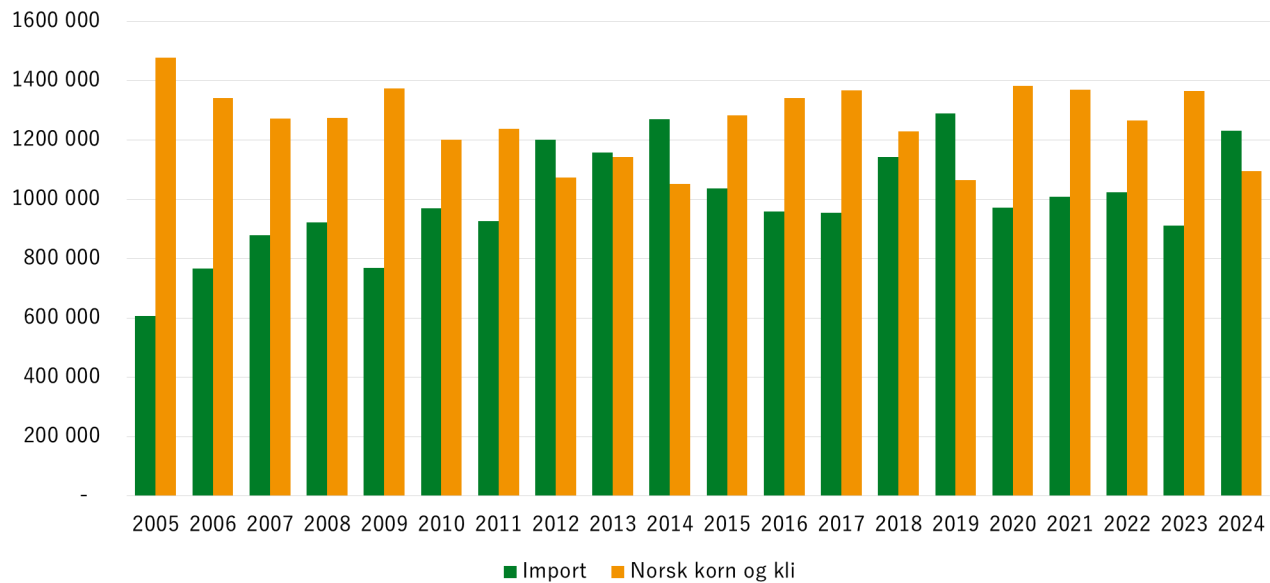
Figur 60 Markedsandeler for aktører i dagligvaremarkedet.
Kilde: Pressemelding AC Nielsen 2024

Selvforsyningsgraden for matvarer varierer for ulike produkter hvor andelen norsk produksjon er tilnærmet 100 prosent, til produkter hvor egenproduksjonen er tilnærmet null. Andelen mat produsert i norsk jordbruk på norske ressurser viser at selvforsyningsgraden var litt under 40 prosent i 2024.

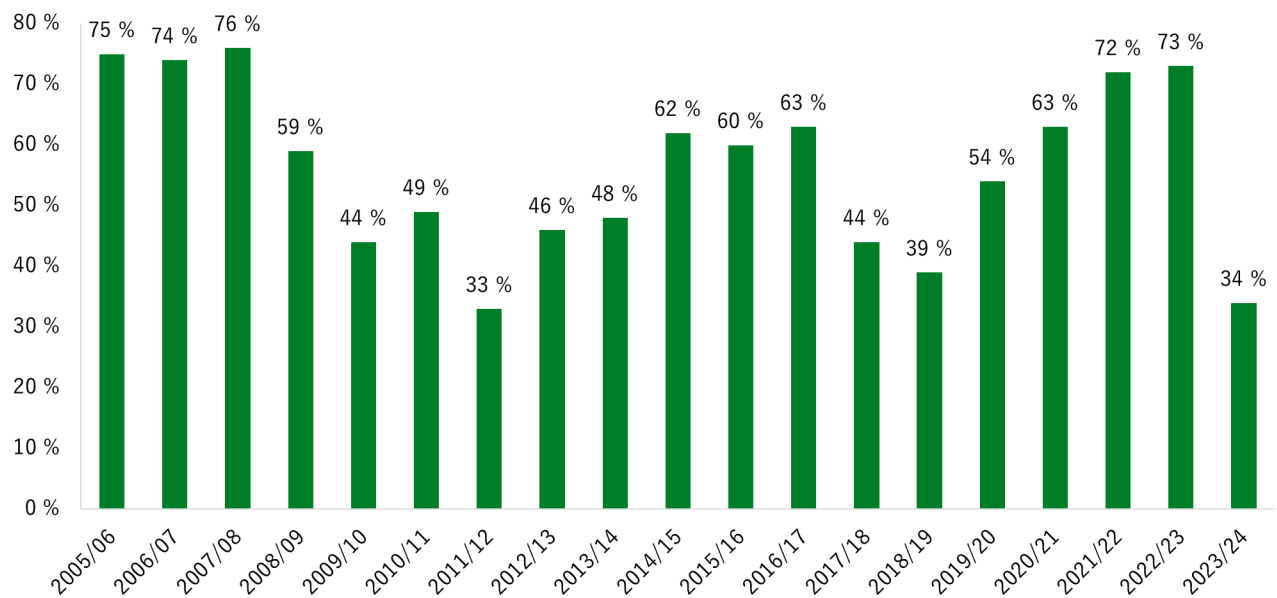

Figur 61 Selvforsyningsgrad, 1999 –2024.
Kilde: Helsedirektoratet 2024

5.2 Situasjonen på korn

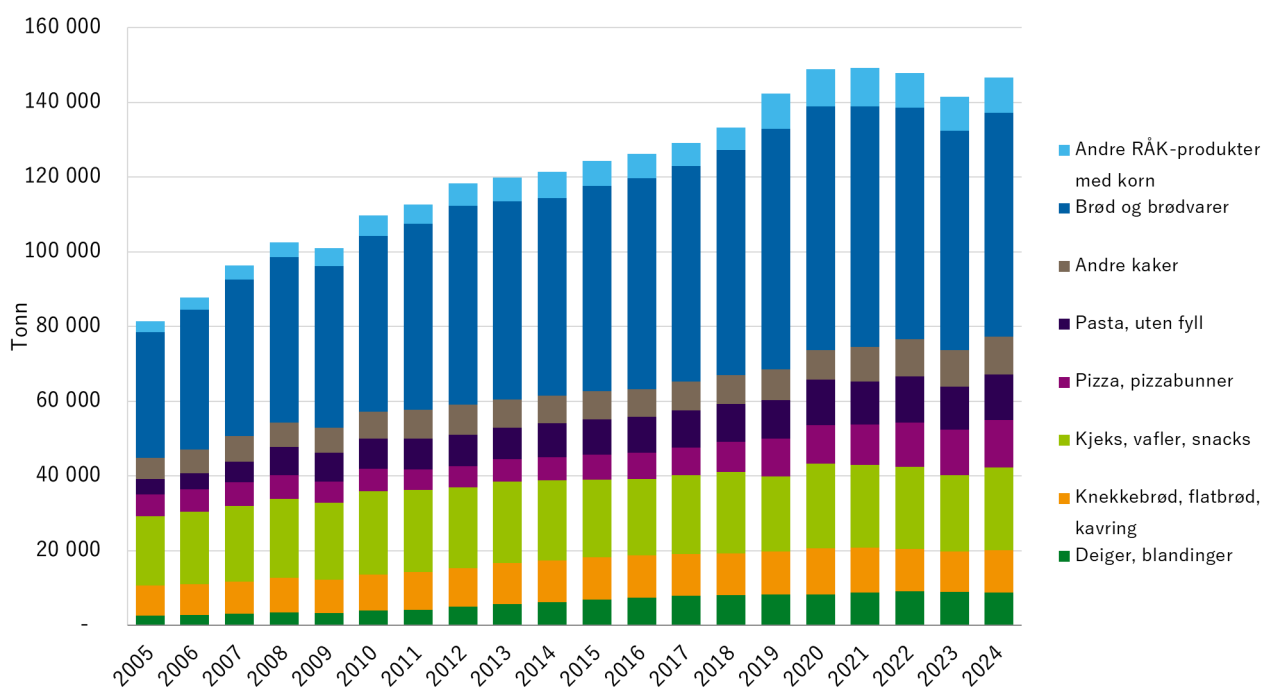

Figur 62 Forbruk av norsk korn og importerte mat- og fôrråvarer. Kilde: Felleskjøpet

Figur 63 Andel norsk matkorn til industri. Kilde: Felleskjøpet

Tross noe variasjon fra år til år kan en litt forenklet fordele det samlede forbruket av matkorn i Norge til om lag 1/3 norsk matkorn, 1/3 importert matkorn og 1/3 korn fra halvfabrikata og ferdigvarer (RÅK-varer).

Figur 62 RÅK-import av bakervarer og tilverka kornprodukt omrekna til estimerte kornekvivalentar for perioden 2005–2024*. Kilde: Felleskjøpet, 2025)

* Estimaten er basert på utvalde varelinjer frå HS-posisjonane 19.01 og 19.02 og 19.05, der det er lagt til grunn ei utmalingsgrad på 78 prosent, og eit mjølinnhald på 40 prosent under 19.01 og 19.02 og 67 prosent på under 19.05.

5.3 Verdikjeden for mat basert på jordbruket

Omsetning og sysselsetting
i verdikjeden for mat, 2023.
Kilde: SSB, Budsjettnemda
for jordbruket og
NielsenIQ

Grunnlaget for verdikjeden for mat er bøndernes produksjon. Landbruksbarometeret starter derfor med en spørreundersøkelse med 1031 respondenter som viser stemningen blant gårdbrukerne.

Barometeret viser at bondens opplevelse av lønnsomhet stiger etter bunnpunktet i 2023, og er tilbake til 2021-nivå.

Svine- og fjørfeprodusentene svarer at driftsresultatet deres er veldig bra eller ganske bra, sammen med frukt-, grønt- og potetprodusentene. For kumelk- og fjørfeprodusenter har det vært særlig bedring i opplevd lønnsomhet. Det er gras- og storfeprodusentene som i størst grad oppfatter lønnsomheten som dårlig.

Det er fortsatt klar støtte til dagens reguleringer og konsesjonsordninger og økende støtte til regjeringens politikk i forhold til tidligere undersøkelser.

Foredling av jordbruksvarer og trevirke utgjør en viktig del av norsk fastlandsindustri, målt i sysselsetting og omsetning, og utgjør samlet over 1/3 av sysselsettingen i industrien i Oslo, Innlandet (45 prosent), Trøndelag, Nordland og Troms/Finnmark. Sammen med primærjordbruket utgjør jord- og skogbruk bærebjelken i produksjonsøkonomien i en rekke fylker.

Totalt omsetter jordbruket for 60 milliarder i primærproduksjonen med basis i 41 000 årsverk, mens jordbruksbasert næringsmiddelindustri omsetter for 234 milliarder kroner.

**Vi bruker kunnskap og
skaper resultater!**

www.agrianalyse.no
www.landbruksbarometeret.no

